G. CARLSTEDT : STUDIER I

KULARNAVA – TANTRA

SKRIFTER UTGIVNA AV

RELIGIONSHISTORISKA INSTITUTIONEN I UPPSALA (HUM. FAK.)

GENOM C.-M. EDSMAN

14

GUNNAR CARLSTEDT

STUDIER I KULĀRṆAVA-TANTRA

UPPSALA 1974

ALMQVIST & WIKSELL TRYCKERI AB

Printed in Sweden by
Almqvist & Wiksell, Uppsala 1974

STUDIER I KULĀRṆAVA-TANTRA

AKADEMISK AVHANDLING

SOM MED TILLSTÅND AV HUMANISTISKA
FAKULTETENS I UPPSALA HISTORISK-FILOSOFISKA SEKTION
FÖR VINNANDE AV FILOSOFIE DOKTORSGRAD
FRAMSTÄLLES TILL OFFENTLIG GRANSKNING
Å UNIVERSITETETS LÄROSAL IV
FREDAGEN DEN 15 NOV. 1974 KL. 10.00

AV

GUNNAR CARLSTEDT
fil. lic. av Värmlands nation

ALMQVIST & WIKSELL, UPPSALA 1974

FÖRORD

Under arbetet med Kulārṇavas andra kapitel har jag erhållit mycken ovärderlig hjälp från olika håll. Ett särskilt stort tack är jag skyldig professor Gösta Liebert i Göteborg, men också professorerna Nils Simonsson i Oslo och Siegfried Lienhard i Stockholm, professor emeritus V. Raghavan i Madras samt doktorerna Teun Goudriaan och Sanjuktā Gupta i Utrecht har gett många värdefulla uppslag.

Utan det förtroende och den praktiska omsorg som kommit mig till del från min egen lärare vid religionshistoriska institutionens humanistiska avdelning i Uppsala, professor Carl-Martin Edsman, vilken av naturliga skäl ej kunnat bistå i sakfrågor inom ett så apart ämne som mitt, skulle min avhandling aldrig ha kunnat komma till stånd. Hans personliga generositet och vetenskapliga vidsynthet förtjänar inte bara min tacksamhet.

Uppsala i april 1974

Gunnar Carlstedt

INLEDNING

Denna uppsats utgör formellt ett sammanfattande komplement till en akademisk sammanläggningsavhandling (i ämnet Religionshistoria med religionspsykologi [hum. fak.]), som i övrigt består av två separat publicerade kommenterade översättningar ur sanskrittexten Kulārṇava-tantra: 1) Hinduistisk livssyn. Jīvasthitikathana ur Kulārṇava Tantra. Kungl. Vetenskapssamhällets i Uppsala Årsbok 14/1970 (utdrag ur licentiatavhandling); 2) Till kulas lov. Kulamāhātmyakathana ur Kulārṇava-tantra. Kungl. Humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Uppsala. Årsbok 1973–1974. (Förhandstryck.)

TANTRISM OCH KULISM

»Tantrismen», av *tantra* (»vävstol, varp, ränning [i väv]; system, lära, text»), beteckningen på många, men långtifrån alla hithörande texter, är ingen enhetlig och i sig komplett religion utan fastmer en särskild ritualistisk teknik, som kan tillämpas inom de mest skilda religiösa system. Den tantriska kultformen, som kan spåras till första hälften av första årtusendet e. Kr., vann insteg inom såväl buddhism som jainism och hinduism, i vilket senare fall den kan indelas efter dennas tre huvudriktningar: śivaism, viṣṇuism och śāktism (kulten av *śakti*, »kraft, energi», Śivas aktiva aspekt, personifierad som dennes mytiska maka, Umā, Pārvatī, Devī etc.). Några av dess mest framträdande allmänna karakteristika är bruket av mystiska (heliga, rituella, symboliska, magiska) formler (*mantra*), gester eller handställningar (*mudrā*), diagram (*yantra*) och »beröringar» (*nyāsa*), varvid kroppen och dess olika delar helgas genom att under mantra-recitation beröras med händer och fingrar, samt initiationer (*dīkṣā*) etc. Åtminstone inom den hinduiska tantrismen spelar också begreppet śakti en mer eller mindre betydelsefull roll, som givetvis är störst inom śāktismen.

»Kulismen», av *kula* (»grupp, mängd, skara, familj» etc.), kan betraktas som en śāktistisk riktning eller som en av śāktismens former. Innebörden av ordet kula i detta sammanhang är oviss, och texter och kommentarer ger många olika tolkningar, som hänger mer eller mindre nära samman med ovan antydda grundbetydelser. Så anges »kula» beteckna: 1. en familjs traditionella kultform; 2. de riter som utförs inom ett visst område eller som avser en speciell gudagestalt; 3. sammanfallandet av kunskapssubjektet, kunskapen och kunskapens föremål; 4. (den mänskliga) kroppen (som mikrokosm; man kan här inte undgå att tänka på D. Chattopadhyayas intressanta marxistiska analyser i Lokāyata. A Study in Ancient Indian Materialism, New Delhi 1959, där tantrismen framställs som mer eller mindre identisk med den indiska materialismen och där särskilt s. 332 ff. är relevanta); 5. *mūlādhāra* eller *ādhāracakra*, det lägst belägna av kroppens kraftcentra i det tantriska yogasystemet; 6. *śakti*, »kraft», gudomens immanenta aspekt (för ovanstående betydelser se C. Chakravarty, The Tantras: Studies on Their Religion and Literature, Calcutta 1963, s. 53 f.); 7. brahman; 8. *kuṇḍalinī*, »ormkraften», śakti i den mänskliga kroppen (för 7 och 8 se The Great Liberation [Mahānirvāṇa Tantra], Madras 1963, s. 71, anm. 6); 9. *sahasrāra*, den ovanför det tantriska yogasystemets sex kraftcentra belägna region där den av *ku*, »jorden», symboliserade okunnigheten upplöses (*līyate*); 10. *suṣumnā*, den »kanal» utefter vilken det tantriska yogasystemets sex kraftcentra är belägna, eller dessa centra själva (de två sistnämnda betydelserna återfinns i The Śākta Upaniṣad-s, The Adyar Library Series 89, Adyar 1967, s. 14, anm. 1, och s. 24, anm. 1).

Av ordets användning i texterna framgår vidare att det måste tillskrivas betydelsen »kula-anhängarnas kult (lära, samfund), kulism», en innebörd som jämte »śakti» tycks mig vara den mest brukbara i detta sammanhang. Man kan tillägga att avledningen *kaula* som neutralt substantiv är likabetydande med »kula» i betydelsen kulism, medan den som adjektiv eller substantiverat adjektiv i likhet med *kaulika* betyder »som hänför sig till kula, kulistisk; kulist».

Förutom av allmänna tantriska karakteristika kännetecknas kulistiska tantras av riter och föreställningar som hänger samman med ett ökat intresse för gudomens aktiva, immanenta och kvinnliga spekt. Kulismen förenar *bhukti*, »njutning», och *mukti*, »frälsning», och den lär att människan måste höja sig med hjälp av de ting som i vanliga fall bringar henne på fall, dvs. i första hand sådant som är förknippat med näringsfunktion och sexualitet. Därför eftersträvar den inte att undertrycka och motarbeta dessa funktioner utan söker i stället utnyttja dem genom rituell reglering och helgelse. Detta kan illustreras med det kultiska bruket av de »fem sanna tingen» (*pañcatattva*), nämligen rusdryck (*madya*), kött (*māṃsa*), fisk (*matsya*), cerealier (*mudrā*) och könsumgänge (*maithuna*), vilka bl. a. representerar de fem elementen (eld, luft, vatten, jord, eter) och därmed hela universum. Att »cerealier» upptas i detta sammanhang kan synas förbryllande, men deras plats bland de »fem sanna tingen» förklaras dels av den ovannämnda symboliken, dels av det faktum att de använda »cerealierna» antingen är eller betraktas som afrodisiaka. Man kan också erinra om att vissa som mudrā nyttjade växter (exv. kardemumma) har ett av två halvor bestående frö, som kan sägas symbolisera tillvarons binära struktur – den gudomliga verklighetens två-i-ett, den polära enheten mellan Śiva och Śakti, går igen på alla plan som ande och materia, vila och rörelse, höger och vänster, man och kvinna etc., ett faktum som kulismen, för att tala med Kulārṇava 2.84, är ensam om att inse och bygga sitt system på.

Den intensifierade śaktikulten och uppkomsten av kulistiska skolor och texter i större utsträckning tycks vara ett relativt sent fenomen, som kan hänföras till århundradena närmast före och omkring år 1000 e. Kr. Det är i detta, här ytterligt kortfattat skisserade sammanhang som Kulārṇava-tantra – »Kulahavets tantra, Tantran om kulismens hav/ det hav (av ambrosia) som är kulismen» – hör hemma. En mera exakt placering inom någon av de många tantriska, śāktistiska och kulistiska grupperingar som anförs i olika texter syns mig omöjlig. Innan jag går vidare vill jag dock för fullständighetens skull anföra de två i texter och kommentarer förekommande klassificeringar av den hinduiska tantralitteraturen i vilka Kulārṇava finns omnämnd: 1) vissa texter indelar Indien i tre regioner, Viṣṇukrāntā (från Vindhyabergen till Chittagong), Rathakrāntā (från Vindhyabergen till Tibet) och Aśvakrāntā (från Vindhyabergen till havet), och tillskriver var och en av dessa 64 tantras, varvid Kulārṇava hänförs till Viṣṇukrāntā (se exv. Principles of Tantra, vol. 1, London 1914, s. lxiv ff.); 2) i sin kommentar till Ānandalaharī 31 (Ānandalaharī=de 41 första stroferna av Saundaryalaharī) talar Lakṣmīdhara om »blandade» (*miśra*) och »rena» (*śubha*) tantras, varvid de texter som ingår i den förstnämnda gruppen, bl. a. Kulārṇava, sägs anföra riter som syftar såväl till uppfyllandet av världsliga önskningar som till frälsning, medan den andra gruppens texter uteslutande hänför sig till strävan efter frälsning (se exv. J. N. Farquhar, An Outline of the Religious Literature of India, Oxford 1920, s. 268 f.; Lakṣmīdharas omnämnande av Kulārṇava skulle för övrigt vara av utomordentligt intresse för fastställandet av den nedre gränsen för tillkomsten av denna text om den berömde kommentatorn, som Farquhar hävdar på s. 265 i sitt ovannämnda arbete, verkade mot slutet av 1200-talet och inte, som moderna forskare tycks vara ense om [se The Saundaryalaharī or Flood of Beauty. Edited, translated, and presented in photographs by W. Norman Brown, Harvard Oriental Series, Cambridge, Mass 1958, s. v, och anm. 3 och 4] och som också redan Farquhar själv antyder i en not till s. 389, vore att hänföra till 1500-talets början).

KULĀRṆAVA-TANTRA

a. *Tryckta källor*

Denna text föreligger i ett flertal publikationer, och jag har i det senare av de två inledningsvis nämnda arbetena med hänvisning till Arthur Avalons introduktion till utgåvan i Tantrik Texts (se nedan) talat om fyra editioner, som egentligen skulle kunna reduceras till två. Senare konsulterade kataloger och bibliografier tycks dock ge vid handen att den åberopade introduktionens uppgifter är ofullständiga och delvis felaktiga. Att döma av New Catalogus Catalogorum (vol. 4, Madras 1968, s. 245) skulle Kulārṇava-tantra ha publicerats enligt följande: » 1) *Tantrasāra*, compiled by Rasikamohana Chattopādhyāya, 1877–84. (2) *Sulabhatantraprakāśa*. 1886. (3) Calcutta, 1897. (4) Tantrik Texts V. Calcutta: Calcutta and London, 1917 . . . (5) IInd edn. of above, Ganesh and Co. Madras, 17. 1965.» Uppgiften att texten skulle ha utgivits i samlingen Sulabhatantraprakāśa bekräftas också av en annan katalog (A Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the Collections of the Royal Asiatic Society of Bengal . . . Revised and edited by Ch. Cakravarty, Vol. 8, Part 1, Calcutta 1939), enligt vilken den dessutom förekommer i en kompilation vid namn Tantrasaṅgraha, som torde vara identisk med den ovannämnde Chattopādhyāyas Vividhatantrasaṅgraha (se Catalogue of Sanskrit, Pali, and Prakrit Books in the British Museum. Acquired during the years 1876–92, London 1893). Av en komplettering och korrigering av Avalons upplysningar med hjälp av dessa och andra kataloger samt bibliografier följer att texten till Kulārṇava-tantra föreligger i följande samlingar och separata publikationer: 1) Tantrasāra. Ed. by R. Chattopādhyāya, Calcutta 1879 etc.; 2) Vividhatantrasaṅgraha. A Collection of texts of tantras compiled by R. Chattopādhyāya, Calcutta 1881–86; 3) Sulabhatantraprakāśa, 1886; 4) Kulārṇava Tantra. Ed. by Jīvānanda Vidyāsāgara, Calcutta 1897; 5) Kulārṇava Tantra. Ed. by Tārānātha Vidyāratna, Tantrik Texts, Vol. 5, Calcutta–London 1917; 6) Kulārṇava tantram. Sampādak Bhadraśīla Śarmā, Guptāvatār durlabh tantramālā, Prayāga 1963; 7) Kulārṇava Tantra. Introduction Arthur Avalon. Readings M. P. Pandit. Sanskrit Text Tārānātha Vidyāratna, Madras 1965 (andra upplagan av utgåvan i Tantrik Texts, försedd med en partiell och parafraserande översättning av Aurobindo-lärjungen M. P. Pandit; bortsett från att den äldre upplagans tryckfel korrigerats är sanskrittexten oförändrad).

Jag har tidigare fastslagit att nummer 1, 4 och 6 ovan torde vara identiska. Då det väl dessutom är sannolikt att 2 är identisk med 1 kan preliminärt också denna text fogas till raden av identiska editioner. Om nummer 3 har jag dock ännu inte lyckats införskaffa några ytterligare upplysningar, varför det är möjligt att man måste räkna med tre från varandra avvikande tryckta versioner av Kulārṇava-texten, inte endast två, som jag annorstädes sökt göra gällande.

Det kan vidare nämnas att nummer 6 ovan också finns i en partiell hindī-översättning av utgivaren: Hindī Kulārṇava, Prayāga 1964 (denna är mycket förkortad men värdefull särskilt för förståelsen av fjärde kapitlet). Dessutom föreligger en utgåva av Kulārṇavas första kapitel med delvis unik sanskrittext och med kommentar på hindī (en kommentar som snarast är en parafraserande översättning): Kulārṇava-tantra. Prathama ullāsa. Bhāṣā ṭīkā sahita, Vijñāna mandir, Ṛṣikeśa u. å. Enligt ett brev från Dr. S. N. Ghoshal (Śāntiniketan), daterat den 15 dec. 1973, föreligger också en äldre bengalī-översättning av Kulārṇava-tantra, men jag har tyvärr inte lyckats införskaffa några ytterligare data om denna. (Kanske förekommer också översättningar till andra moderna indiska språk?) I Gems from the Tantras. Kulārṇava (Madras 1969) har den ovannämnde M. P. Pandit översatt och kommenterat ett antal Kulārṇava-strofer (första kapitlet: 12, 14, 16–18, 23–24, 27, 31, 42, 44, 53, 55–56, 69, 76, 95–96, 107, 110–112; andra kapitlet: 23–24, 28, 83, 85–86, 117).

Enstaka strofer ur Kulārṇava-tantra finns givetvis översatta i sekundärlitteraturen. Detta gäller i särskilt hög grad Principles of Tantra (se den som appendix bifogade litteraturförteckningen), som innehåller översättningar till engelska av så många strofer ur Kulārṇavas första kapitel att dessa kan förtjäna att förtecknas: vol. 1, s. 69: 2–5; vol. 2, s. cxvii: 46; s. 116 ff.: 23–36 och 87–109; s. 125 f.: 39–46. Utan närmare ställangivelser förekommer dessutom i vol. 2 (s. 298 ff.) översättningar av ur Śāktānandataraṅginī (en tantrisk kompilation el. dyl. från 1500-talet [se Chintaharan Chakravarty, The Tantras: Studies on Their Religion and Literature, Calcutta 1963, s. 67] hämtade strofer, som med stor sannolikhet härrör från Kulārṇavas första kapitel, närmare bestämt: 15, 31, 42, 59, 59–60, 69–70. (I Principles of Tantra förekommande översättningar ur Kulārṇavas andra kapitel har omnämnts i kommentarerna till respektive strofer i min »Till kulas lov» [se ovan s. 5].)

Med tanke på hur föga omfattande det tryckta materialet med direkt avseende på Kulārṇava-tantra är kan man här också nämna en artikel av Chintaharan Chakravarty: Kulārṇava Tantra. Its Extent and Contents, Annals of the Bhandarkar Institute 13 (1931–32), s. 206–211.

Det mest intressanta med Kulārṇavas första kapitel är kanske dess nästan fullständiga identitet med det sextonde kapitlet i Naunidhirāmas Garuḍa-purāṇa-sāroddhāra. Antingen måste en av dessa texter – vilkas likhet framgår av den som appendix bifogade variantförteckningen, där Garuḍa-purāṇa-sāroddhāras sextonde kapitel förekommer som *Gar* – ha övertagits från den andra eller också måste båda gå tillbaka på en tredje, hittills okänd text. Då exakta kronologiska uppgifter saknas och då läroinnehållet är så allmänt att det passar lika bra i viṣṇuitiska som i śivaitiska sammanhang skulle man preliminärt kunna betrakta Kulārṇava-versionen som sekundär i egenskap av ett slags textus ornatior i förhållande till Garuḍa-purāṇa-sāroddhāras textus simplicior (se dock s. 15, nedan). Det är i varje fall givet att även de tryckta versionerna av Garuḍa-purāṇa-sāroddhāra måste nämnas i detta sammanhang: 1) The Garuḍa Purāṇa (Sāroddhāra). With English Translation by Ernest Wood and S. V. Subrahmanyam, The Sacred Books of the Hindus, Vol. 9, Allahabad 1911; 2) Der Pretakalpa des Garuḍa-Purāṇa. Eine Darstellung des hinduistischen Totenkultes und Jenseitsglaubens. Aus dem Sanskrit übersetzt und erklärt von Emil Abegg. Zweite, unveränderte Auflage, Berlin 1956; 3) Saṭīkaṃ Garuḍapurāṇaṃ, Bombay 1949. (Lösbladsutgåva med kommentar av författaren, Naunidhirāma.)

b. *Manuskript*

I New Catalogus Catalogorum (vol. 4, Madras 1968) finns mer än 150 kända handskrifter till Kulārṇava-tantra förtecknade, varav dock ett ganska stort antal är mer eller mindre ofullständiga. Till följd av på olika sätt inträffade förändringar – organisationsupplösningar, bibliotekssammanslagningar etc. – är många av dessa numera praktiskt taget omöjliga att spåra. Av ekonomiska och andra skäl torde inte ens den åtkomliga återstoden utan inskränkningar kunna utnyttjas för sammanställandet av en ny Kulārṇava-edition. För mitt eget eventuella fortsatta arbete har jag därför beslutat att i stället för kopior av hela manuskript i största möjliga utsträckning infordra enstaka läsarter till de strofer och ställen som vid studiet av de redan förvärvade kopiorna kommit och kommer att framstå som särskilt svåra.

Min text till Kulārṇavas första kapitel bygger på fem manuskript: två från Bodleian Library, Oxford (mikrofilmkopior av devanāgarī-manuskript, betecknade som *Ox 1* och *2*); två från India Office Library, London (mikrofilmkopior av ett devanāgarī- och ett bengalī-manuskript, betecknade som *Lo 1* och *2*); ett från Bibliothèque Nationale, Paris (mikrofilmkopia av devanāgarī-manuskript, betecknat som *Pa*). Sanskrittexten

till Garuḍa-purāṇa-sāroddhāras sextonde kapitel, sådan denna framgår av Wood & Subrahmanyam (se ovan, s. 11), har också beaktats och förekommer som *Gar* i den som appendix bifogade variantförteckningen.

För texten till andra kapitlet har genomgående tio manuskript använts: 1. två från Adyar Library and Research Center (transkriberade till devanāgarī från sydindiska skriftsystem); 2. fem från Oriental Research Institute, University of Mysore (transkriberade till devanāgarī från sydindiska skriftsystem); 3. ett från Madras Government Oriental Manuscripts Library (transkriberat från telugu); 4. ett från Oriental Research Institute & Manuscripts Library, University of Kerala (transkriberat från malayālam; 5. ett från Bodleian Library, Oxford (mikrofilmkopia av devanāgarī-manuskript=första kapitlets *Ox 1*).

Vidare har i många fall ytterligare sju manuskript konsulterats: 1. ett från Bodleian Library, Oxford (mikrofilmkopia av devanāgarī-manuskript=första kapitlets *Ox 2*); 2. ett från Government of West Bengal Sanskrit College, Calcutta (handskriven devanāgarī-kopia av devanāgarī-manuskript. 3. två från India Office Library, London (mikrofilmkopior av ett devanāgarī- och ett bengalī-manuskript=första kapitlets *Lo 1* och *Lo 2*); 4. två från Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona (handskrivna devanāgarī-kopior; ursprungligt skriftsystem okänt); 5. ett från Bibliothèque Nationale, Paris (mikrofilmkopia av devanāgarī-manuskript=första kapitlets *Pa*).

Följande tre manuskript i min ägo har av olika skäl ej alls kommit till användning: ett från Government of West Bengal Sanskrit College, Calcutta (mikrofilmkopia av bengalī-manuskript); ett från Universitätsbibliothek, Tübingen (mikrofilmkopia av devanāgarī-manuskript); ett från Adyar Library and Research Center (innehåller endast kap. 9–17).

Då avskrifter och transkriberingar måste underkastas förnyad kontroll i många detaljer har jag avstått från att upprätta en variantförteckning till andra kapitlets text. Av samma skäl har jag i kommentaren till översättningen av detta kapitel, där de viktigaste läsarterna diskuteras eller åtminstone omnämns, vanligen nöjt mig med allmänna formuleringar av typen »många (flertalet av mig undersökta, ett fåtal etc.) manuskript». Det säger sig självt att den sanskrittext som lagts till grund för översättningen och som i transkriberad form bifogas denna uppsats som appendix under sådana omständigheter inte kan göra anspråk på att betraktas som en formlig textedition utan snarare bör ses som en arbetstext, vilken kan tjäna som utgångspunkt för framtida detaljundersökningar och preciseringar.

Under dessa omständigheter är givetvis också en mera utförlig manuskriptbeskrivning meningslös, vartill kommer att därtill nödiga data i

många fall saknas eller är ofullständiga. Det kan tilläggas att endast ett av de ovannämnda manuskripten är daterat, nämligen *Ox 1*, som uppges vara skrivet år 1760. Handskriftskatalogernas tidsuppgifter är vanligen av typen »modernt/gammalt». Det äldsta av mig kända daterade manuskriptet tillhör Bhandarkar Oriental Research Institute i Poona och tycks härröra från år 1726, men av detta har jag ännu inte lyckats erhålla någon kopia, något som ytterligare illustrerar de med materialförvärvet förknippade svårigheterna: trots en omfattande korrespondens kan jag beträffande denna handskrift endast säga att dess skrift troligen är śāradā och att den ej kunnat kopieras eller transkriberas emedan ingen med detta skriftsystem förtrogen pandit funnits tillgänglig.

c. *Omfång*

Den i detta avsnitt ofta åberopade New Catalogus Catalogorum kommer i det följande att anföras som NCC, varvid om ej annat anges vol. 4 (Madras 1968) avses. Ett i sammanhanget relevant arbete är Chintaharan Chakravartys artikel Kulārṇava Tantra: Its Extent and Contents, Annals of the Bhandarkar Institute 13 (1931–32), s. 206–211. Då jag haft tillgång till denna endast i form av en från Bhandarkar-institutet erhållen avskrift, varav den ursprungliga pagineringen ej framgår, har den dessvärre ej kunnat utnyttjas som källa.

De flesta handskrifter till Kulārṇava-tantra omfattar 17 som »vågor» (*ullāsa*) betecknade kapitel eller sånger om sammanlagt drygt 2 000 strofer (som en jämförelse kan nämnas att Bhagavad-gītā består av ungefär 700 sådana strofer). Manuskript med ett 18:e, ett 20:e, ett 21:a och ett 27:e kapitel finns dock noterade (se NCC, s. 244, sp. 1). Det finns också en text som betecknar sig som Kulārṇavas 36:e kapitel (NCC, s. 244, sp. 2). Jag har i min ägo en transkriberad kopia av detta manuskript, som enligt uppgift befinner sig i mycket dåligt skick och delvis är oläsligt. Redan inledningen (*śṛṇu durge* ...) och kolofon (*iti kulārṇave devīśvarasaṃvāde* ...), vilka helt saknar motsvarigheter i av mig kända handskrifter till den text som vanligen går under namnet Kulārṇava-tantra, antyder att detta kapitel antingen måste betraktas som oäkta eller som tillhörigt en annan text med samma namn.

På s. 246, sp. 2, och s. 247, sp. 1, i ovannämnda katalog förtecknas också ett antal texter som uppger sig härröra från Kulārṇava. Vidare finns ett verk vid namn Kulārṇava-saṃhitā, som enligt NCC, s. 244, sp. 1, troligen är identiskt med Kulārṇava-tantra men som enligt Wood-

roffe (Śakti and Śākta, Madras 1959, s. 89) utgör »a different and far inferior work to the Tantra of that name». Den s.k. Kulārṇava-saṅgraha betecknas som ett sammandrag av »Kulārṇava i 17 kapitel» (NCC, s. 247, sp. 1).

För fullständighetens skull måste man också nämna att det existerar en komplett text i tolv kapitel, som går under namnet Kulārṇava-tantra men som uppenbarligen helt avviker från sin namne i 17 kapitel (NCC, s. 246, sp.2, och C. Chakravarty, The Tantras: Studies on Their Religion and Literature, Calcutta 1963, s. 62f.). Dessutom tillkommer en Garbha-kulārṇava (NCC, vol. 5, 1969, s. 333, sp. 1). Slutligen kan man även notera förekomsten av två verk vid namn· Kālī-kulārṇava och Lakṣmī-kulārṇava (Th. Aufrecht, Catalogus Catalogorum, Leipzig 1891, s. 537, sp. 2) samt det faktum att kompilationen Kaulāvalī-nirṇaya (Tantrik Texts 14, 1929) i uppräkningen av sina källor nämner Kulārṇava två gånger (1.3 och 1.8).

Till saken hör också att många föregivna citat ur Kulārṇava i tantriska kompendier och kompilationer inte har kunnat återfinnas i den gängse Kulārṇava-texten i 17 kapitel. En utmärkt förteckning över sådana ställen finns i NCC, s. 245, sp. 2 (den kan dock kompletteras exv. med den ovannämnda Kaulāvalī-nirṇaya 9.31 ff.).

I en diskussion om Kulārṇavas omfång kan man inte heller förbigå den uppgift som lämnas i Vidyāratnas kolofon (se nedan, s. 27), nämligen att hela texten i 17 kapitel skulle utgöra den femte delen i ett verk om 125 000 strofer (dessa kolofon är dock språkligt oklara, och bl. a. kanske det snarare rör sig om 100 000 pādas, eller halvverser, dvs. 25 000 strofer, än om 125 000 strofer). Även om man kan tänka sig att sådana överdrivna omfångsuppgifter antingen har en symbolisk innebörd eller har till uppgift att ytterligare framhäva textens betydelse kvarstår »femte delen» som en förbryllande konkret uppgift.

Vare därmed hur som helst, det är ett faktum att denna typ av kolofon förekommer endast i ett av de hittills av mig undersökta manuskripten, medan dess frekvens i Vidyāratnas handskrifter inte framgår av dennes edition. Det saknas också i en äldre Kulārṇava-utgåva i min ägo, som inte innehåller några som helst data om tryckort etc. men som på grundval av Vidyāratnas variantförteckning kan bestämmas som identisk med en av de i hans apparat som *Ṅa* anförda tidigare editionerna.

Allt detta innebär en lång rad i huvudsak olösta problem och svårigheter, som jag hittills inte haft vare sig anledning eller möjlighet att annat än sporadiskt och ytligt befatta mig med men som jag betraktar som en viktig del i mitt fortsatta arbete med Kulārṇava-tantra.

d. *Datering*

Med hjälp av citat och omnämnanden i daterbara tantriska antologier och kompendier har jag kunnat fastställa 1400-talet e. Kr. som den nedre tidsgränsen för Kulārṇava-tantras tillkomst. I frånvaron av säkra data har jag vidare måst nöja mig med att utifrån allmänna resonemang som övre gräns ange tiden omkring år 1000 e. Kr.

Med tanke på det tidigare påtalade förhållandet mellan Kulārṇava-tantras första och Garuḍa-purāṇa-sāroddhāras sextonde kapitel skulle den senare textens datering kunna vara av avgörande betydelse också för den förras tidsbestämning. Så vitt jag har mig bekant föreligger dock inga på bestämda uppgifter vilande dateringsförsök med avseende på Garuḍa-purāṇa-sāroddhāra (se E. Abegg, Der Pretakalpa des Garuḍa-Purāṇa, Berlin 1956, s. 31). I Naunidhirāmas egen kommentar till Garuḍa-purāṇa-sāroddhāra 16.92 omnämns emellertid den viṣṇuitiske 1200-talsfilosofen Madhva, varför 1200- eller 1300-talet kan antas som den övre tidsgränsen för denna text (något som givetvis förutsätter kommentarens äkthet, vilken jag dock inte ser någon anledning att betvivla).

Om det med visshet kunde fastställas att Kulārṇava-tantra övertagit sitt första kapitel från Garuḍa-purāṇa-sāroddhāras sextonde vore följaktligen frågan om den förstnämnda textens datering redan nöjaktigt besvarad, eftersom 1300–1400-talet i så fall skulle kunna fastslås som dess troliga tillkomsttid, en för indiska förhållanden ovanligt tillfredsställande tidsbestämning. Det på s. 11 ovan förda resonemanget kring förhållandet mellan Kulārṇava-tantra 1 och Garuḍa-purāṇa-sāroddhāra 16 måste dock kompletteras med de i Appendix IV nedan redovisade fakta som tycks troliggöra en tredje och hittills okänd text som gemensam källa för bägge de berörda kapitlen, varav följer att min ursprungliga datering trots nytillkomna fakta tills vidare inte kan förbättras.

METODOLOGISKA PROBLEM

Bland de många metodologiska och praktiska svårigheter som är förknippade med studiet av Kulārṇava-tantra vill jag särskilt framhäva följande:

1. Det övervägande flertalet handskrifter till Kulārṇava-tantra förvaras vid olika indiska institutioner och bibliotek, som endast i sällsynta undantagsfall äger de tekniska och ekonomiska resurser som krävs för framställning av fotografiska kopior. I stället praktiseras mestadels manuell kopiering, vilket givetvis innebär att vad som tillställs forskaren inte är en trogen kopia utan en helt ny handskrift. Ofta rör det sig dessutom om transkribering från ett skriftsystem till ett annat, varvid risken för felaktig återgivning ytterligare tilltar. Sådan överföring är å andra sidan i många fall nödvändig, då väl knappast någon forskare behärskar alla de ifrågakommande skriftsystemen (själv läser jag endast devanāgarī- och bengalī-skrift, varför alla annorlunda skrivna manuskript för min del måste överföras till något av dessa alfabet). Trots att de indiska bibliotekens bristfälliga resurser sålunda också har en positiv sida kvarstår det som ett faktum att avskrifter och transkriberingar inte kan betraktas som identiska med sina original.

För att åtminstone delvis komma till rätta med detta problem måste man utifrån förtrogenhet med texten upprätta förteckningar över svåra och kontroversiella (i den bemärkelsen att handskrifterna är delade) strofer etc. för förnyad kontroll på ort och ställe. Detta är en ur alla synpunkter tidsödande men inte desto mindre nödvändig procedur.

Bortsett från att transkriberingar till följd av den enskilde forskarens begränsningar i många fall rentav är önskvärda kan man kanske hoppas att västerländska insatser i allt större utsträckning kommer att göra indiska manuskript tillgängliga för akademisk forskning. Man kan i detta sammanhang erinra om att en stor del av de handskrifter som förvaras i av Asiatic Society of Bengal ägda samlingar har mikrofilmats av Instituut voor Oosterse Talen i Utrecht, varifrån kopior sålunda lätt kan erhållas. På initiativ av Deutsche Morgendländische Gesellschaft pågår vidare mikrofilmning av hela det nepalesiska manuskriptbeståndet. I båda dessa fall är åtskilliga tantriska texter berörda.

2. Tantriska texter är ofta svårtillgängliga till följd av sitt ytterligt

tekniska språk. Det finns emellertid också ett annat med tantras förknippat språkligt problem: skall man förutsätta att en text som Kulārṇava ursprungligen avfattats på korrekt sanskrit eller anta att dess författare antingen vara okunnig om eller medvetet bortsett från många av Pāṇini-grammatikens regler?

Det hävdas nämligen ofta att tantras i gemen är skrivna på dålig eller felaktig sanskrit. Att många tidiga tantriska texter kan ha varit starkt uppblandade med folkspråk och lokala dialekter är möjligt (se exv. R. C. Hazra, Studies in the Upapurāṇas, Vol. 2, Calcutta 1963, s. 179f.), men det finns inget skäl att anta att något liknande skulle gälla också för senare texter som Kulārṇava. Smärre språkliga brister och frånvaron av poetisk elegans etc. kan inte få tillmätas någon principiell betydelse i detta sammanhang.

I diskussioner med framstående forskare har det emellertid visat sig att språket i en tantra av många a priori betraktas som otillförlitligt. Detta kan leda till följande resonemang: läsarten *bhuktimuktiḥ* i Kulārṇava 2.49 är acceptabel, emedan författaren kan ha varit okunnig om eller negligerat reglerna för bildning av dvandva-komposita; detsamma gäller det i 3.55 i Vidyāratnas utgåva (se ovan, s. 9) förekommande *nigrahānugraho* (*mantre*); det neutrala *yan* i 2.139 kan antas syfta tillbaka på det maskulina -*upāyaṃ* i närmast föregående strof, emedan författaren kan ha varit okunnig om det senare ordets genus eller valt att här behandla det som neutrum, etc. På så sätt fritar man sig från förpliktelsen till fortsatta undersökningar och tolkningsförsök och berövar sig samtidigt möjligheten till mera tillfredsställande lösningar. Så uppvisar talrika manuskript i 3.55 den korrekta formen *nigrahānugrahau* i stället för Vidyāratnas felaktiga *nigrahānugraho*, varvid följande reflektion inställer sig: hur är det över huvud taget möjligt att i frånvaro av tillförlitliga texteditioner uttala sig om de tantriska texternas språk? Är det inte rimligare att tala om brister i tradering och textutgivning? Vare därmed hur som helst, jag anser att grundinställningen till denna fråga är av avgörande betydelse i metodologiskt avseende. Min ståndpunkt är att man vad Kulārṇava-tantra beträffar för att undvika subjektivistiskt godtycke måste utgå från att texten ursprungligen i huvudsak varit korrekt och fortsätta undersökningarna tills en i möjligaste mån grammatiskt felfri text etablerats.

3. Genom sin komprimerade form och till följd av sitt ofta lösa eller obefintliga sammanhang med sin närmaste omgivning är stundom även till synes lätta strofer i grunden oerhört svårtolkade, och klarhet beträffande såväl textens lydelse som dess uttolkning låter sig i många fall inte vinnas utan hjälp av paralleller o. dyl. i andra texter.

En utmärkt illustration till dessa svårigheter och deras lösning erbjuds av mina bemödanden med Kulārṇava 2.129. Denna strof har hos Vidyāratna (2. 128) följande lydelse: *ājānubhyāṃ bhaven magno jale copavased ahaḥ/ūrdhvaṃ nābhes trirātraṃ tu madyasya sparśane vidhiḥ.* Mina manuskript uppvisar talrika varianter, särskilt i andra halvversen, men följande version skulle kunna betraktas som dominerande: *ājānubhyāṃ bhavet snānam ānābhy upavased ahaḥ/ūrdhvaṃ nābhes trirātraṃ tu (vā) madyasya sparśane vidhiḥ.* Utifrån dessa alternativ har jag dels på egen hand sökt komma fram till en lösning, dels såväl brevledes som muntligt diskuterat strofen med flera framstående indologer. Trots detta lät sig ingen visshet vinnas vare sig beträffande textens utformning eller dess tolkning. Ingen lyckades frigöra sig från tanken att den ifrågavarande soningsakten skulle bestå av ett bad i knädjupt vatten osv., varvid återstoden av texten blev svår att förstå. Med kvarstående dubier kom länge Vidyāratnas text att framstå som den bästa och kunde göras till föremål för grammatiskt tillfredsställande översättningar. Något liknande blev fallet när jag äntligen fann denna strof citerad i ett tantriskt verk, nämligen Paraśurāma-kalpasūtra (Gaekwad's Oriental Series 22, s. 141), och då i denna form: *ājānubhyāṃ bhavet snānam ānābhy upavasec chive/ūrdhvaṃ nābhes trirātraṃ syān madyasya sparśane vidhiḥ.* Detta tycktes i huvudsak stödja den text som var förhärskande i mina manuskript, men de nya tolkningsförsöken följde samma riktlinjer som tidigare och kvarlämnade en viss otillfredsställelse, trots att de kunde sägas göra rättvisa åt rimliga grammatiska krav. Det var först med hjälp av en kortfattad parallell i Prāyaścittenduśekhara (Ānandāśrama Sanskrit Series 100, s. 25) som en lösning erbjöds, som bortsett från detaljer fastställde såväl texten som dess tolkning: *jānvadhaḥ surāsparśe snānam/tata ānābher upavāsaḥ/tata ūrdhvaṃ sparśe trirātram.* Nu kunde det inte längre råda någon tvekan om den principiella tolkningen: det rör sig om soningsriter som skall utföras av den som med något ställe på sin kropp mellan fotsulorna och knäna (*ājānubhyām,*» ända [upp] till knäna») kommit i beröring med en alkoholhaltig dryck, osv. De kvarstående textproblemen måste betecknas som relativt obetydliga, men inte desto mindre finns det anledning att fortsätta sökandet efter paralleller och citat för att om möjligt nå en i alla detaljer tillfredsställande lösning.

Det finns i Kulārṇavas andra kapitel flera strofer av jämförbar svårighetsgrad. Jag tänker framför allt på stroferna 113 och 139. I båda dessa fall är jag övertygad om att ingen nöjaktig lösning är möjlig utan tillgång till motsvarigheter i andra texter.

Parallellverser och citat är alltså av utomordentligt stor betydelse när

det gäller att fastställa såväl texten till som tolkningen av enstaka Kulārṇava-strofer, vilket emellertid inte hindrar att de också är mycket svåra att rätt värdera och utnyttja. Av praktiska skäl kommer jag i nedanstående kortfattade metodologiska resonemang att använda mig av följande tillfälliga terminologi: 1. citat=i annan text som från Kulārṇava härrörande anförd strof; 2. lånvers=i Kulārṇava förekommande strof, som utan att formellt citeras med stor sannolikhet härrör från annan text; 3. parallellvers=i annan text förekommande strof, som antingen sannolikt härrör från Kulārṇava eller vars förhållande till K. är ovisst.

Citat förekommer såväl i kommentarer till andra tantriska texter som i tantriska antologier och kompendier. De citerande skrifterna är ofta med stor sannolikhet betydligt äldre än de kända handskrifterna till Kulārṇava. Men inte heller de förra är ju kända i sin ursprungliga form utan kan ha förvanskats under århundradenas lopp. Vad finns det exv. för garanti för att senare kopister inte ändrat i ursprungligen från 1500-talet härrörande tantriska antologier förekommande Kulārṇava-citat i enlighet med av dem kända, avvikande versioner? Jag skulle därför vilja uppställa följande regel: citatversioner av en strof kan accepteras som ursprungliga för den citerande texten endast när de finner stöd i en beledsagande kommentar; ett exempel på detta föreligger beträffande Kulārṇava 2.29, som anförs i Bhāskararāyas kommentar till Nityāṣoḍaśikārṇava (Ānandāśrama Sanskrit Series 56, s. 4) och kommenteras i anslutning till citattexten. Detta ger för övrigt upphov till ytterligare ett metodologiskt problem, då den av Bhāskararāya, som var verksam under 1700-talets förra hälft, anförda textversionen inte finner stöd i de av mig undersökta manuskripten till Kulārṇava, vilka sannolikt är betydligt yngre. En tänkbar regel vore: en i en text som är äldre än de äldsta tillgängliga manuskripten (till ett visst studerat verk) genom kommenterat citat betygad läsart är att föredra, även om den ej förekommer i manuskripten. Jag har i stället följt principen: citatversioner accepteras endast om de bekräftas av manuskripten.

Alldeles oavsett förhållandet mellan Kulārṇavas första och Garuḍapurāṇa-sāroddhāras sextonde kapitel (se ovan, s. 11, 15) innehåller det förra talrika lånverser. Exempel på lånverser i Kulārṇavas andra kapitel är stroferna 127, 130, 133 etc. Sådana strofer tycks mig förknippade med en komplicerad och i grunden olöslig problematik. Låt mig endast fastslå att man inte utan vidare kan förutsätta den primära textens version som korrekt också för Kulārṇavas del, eftersom det senare verkets författare mycket väl själv kan ha företagit medvetna ändringar i lånade strofer. Detta är uppenbart i flertalet fall av epitetväxlingar och

-tillskott i första kapitlet men kan gälla också beträffande många mera svårdefinierbara detaljavvikelser. Också här har jag i huvudsak följt regeln att den accepterade textbilden bör ha en motsvarighet i Kulārṇava-manuskript.

Ett verk som Kaulāvalī-nirṇaya (Tantrik Texts 14, Calcutta 1929) är rikt på vad som här tillfälligt kallats parallellverser till Kulārṇava-tantra. Även här föreligger möjligheten att avskrivare ändrat den ursprungliga texten i enlighet med av dem kända versioner. Ja, än värre, sådana ändringar kan rentav ha företagits av moderna utgivare! Så står följande att läsa i introduktionen till den ovannämnda Kaulāvalī-nirṇaya (s. 1): »The Editors have had further the advantage of being able to consult original texts from published and unpublished Tantras and have thus been enabled to give the correct reading in several places.» Till följd av detta märkliga tillvägagångssätt förblir man alltså okunnig om vilka läsarter den ifrågavarande kompilationens upphovsman själv haft tillgång till och accepterat och vilka som härrör från de möjligen yngre handskrifter till enskilda tantras eller på sådana fotade moderna editioner som använts av utgivarna!

RÄTTELSER TILL FÖRSTA KAPITLET

Jag vill också begagna mig av detta tillfälle för en smärre revidering av mitt tidigare arbete med Kulārṇavas första kapitel. Av tidsskäl har varken de nytillkomna handskrifterna eller de ovan (s. 10 f.) nämnda kommentarerna annat än sporadiskt kunnat utnyttjas för detta ändamål, varför följande kritiska genomgång – som för övrigt på intet sätt syftar till fullständighet – huvudsakligen bygger på förnyade reflektioner kring det gamla materialet. (Strofnumreringen hänför sig till min översättning av Kulārṇavas första kapitel i »Hinduistisk livssyn» [se ovan, s. 5], och sanskrittexten återfinns i transkriberad form som appendix till föreliggande uppsats.)

Strof 1. – De nytillkomna manuskripten visar att denna strof är minst sagt sällsynt och att den troligen bör utgå. Jag bibehåller den dock tills vidare i texten.

Strof 8. – »Hans delar kallas jīvas» vore kanske en närmare till hands liggande översättning av fjärde halvversens *tadaṃśā jīvasaṃjñakāḥ*, men det av mig föredragna »de s. k. jīvas är delar av honom» låter sig säkert försvaras med hänvisning till att *jīvas*, »själarna», omnämnts i den fjärde strofen.

Strof 10. – I The Cultural Heritage of India (vol. 4, Calcutta 1956, s. 100) står följande att läsa apropå de s. k. vīraśaivas: »The soul ... begins to act meritoriously or otherwise, and as a consequence undergoes transmigration. This is *karmamala* or impurity of action. And this action gives rise to *jāti* (nature of species), *āyus* (length of life), and *bhoga* (type of enjoyment).» Såväl i ljuset av detta som på mera allmänna grunder skulle man kanske kunna tycka att *jāti* också i den här aktuella strofen borde betraktas som karmiskt betingad, något som dock förefaller grammatiskt omöjligt. Man måste nog därför i princip acceptera min tidigare lösning, varvid *āyurbhoga*, »livslängd och njutning», uppfattas som ett neutralt dvandva-kompositum. Ett mera komplicerat alternativ, som innebär att *āyurbhoga* skulle vara ett kombinerat dvandva- och bahuvrīhi-kompositum och utgöra en adjektivisk bestämning till *deha*, »kroppen», som alltså förutom att tillhöra skiftande arter eller kaster också skulle vara försedd med karmabetingad »livslängd och njutning», förefaller inte särskilt övertygande.

Av det ovan anförda citatet kan man kanske dock åtminstone dra den slutsatsen att en översättning av typen »livets längd och njutningens art är karmabetingad» vore att föredra. Vidare bör man måhända påpeka att *bhoga* i filosofisk bemärkelse inte nödvändigtvis innebär »njutning» i ordets trängre mening utan också kan innebära raka motsatsen, nämligen lidande (se exv. A. Avalon, The Serpent Power, Madras 1958, s. 290, anm. 1).

Strof 11. – Jag accepterar nu den särskilt i de nytillkomna manuskripten dominerande läsarten *teṣām apy aparaṃ punaḥ* i andra halvversen och föredrar att översätta »De har dessutom också en mycket fin liṅga-kropp, . . .».

Strof 12. – Den i hithörande kommentar gjorda reflektionen betraktar jag numera som helt riktig. Denna strof borde alltså närmare anknytas till den följande på det sätt som antytts i ovannämnda kommentar.

Strof 14. – Det kan här vara på sin plats att komplettera med ett utdrag ur den ursprungliga kommentaren till den licentiatavhandling som i förenklad form publicerats som »Hinduistisk livssyn» (se ovan, s. 5). På liknande sätt har de ursprungliga kommentarerna av praktiska skäl beskurits också i många andra fall.

»Åttiofyra laks (en lak=100 000) av kroppar»; härmed åsyftas föreställningen att det finns 8,4 milj. arter av levande varelser, inklusive växter o. dyl., klassificerade på olika sätt i olika texter. Śabdakalpadruma citerar (s. v. *yoni*), utan närmare ställangivelser, tre texter, som ger följande indelningar: 2,1 milj. som uppstår ur ägg, 2,1 milj. som uppstår ur grodd, 2,1 milj. som uppstår ur fuktig värme och 2,1 milj. som uppstår ur moderliv (Garuḍa Purāṇa Pretakalpa 2 [1]); 0,9 milj. vattendjur, 2 milj. växter, 1,1 milj. insekter, maskar etc., 1 milj. fåglar, 3 milj. fyrfotadjur och 0,4 milj. människor (Bṛhadviṣṇu Purāṇa); 3 milj. växter, 0.9 milj. vattendjur, 1 milj. insekter, maskar etc., 1,1 milj. fåglar, 2 milj. fyrfotadjur och 0,4 milj. människor (Karmavipāka).

Ytterligare en indelning ges av H. W. Schomerus, Der Çaiva-Siddhānta, s. 223 ff.: 1,9 milj. arter av växter, 1 milj. av vattendjur, 1,5 milj. av kräldjur (insekter, maskar etc.), 1 milj. fåglar, 1 milj. fyrfotadjur, 0,9 milj. människor och 1,1 milj. gudar och demoner.

Med dessa klassificeringar måste man väl sammanställa den av Sir John Woodroffe (Śakti and Śākta, s. 309) relaterade föreställningen att själen, innan den föds som människa, måste ha genomgått 8,4 milj. födelser (något som i princip bekräftas av H. W. Schomerus, Der Çaiva-Siddhānta, s. 225): 2 milj. som växter, 0,9 milj. som vattendjur, 1,1 milj. som insekter, maskar etc., 1 milj. som fåglar, 3 milj. som fyrfotadjur (gräsätande tamdjur etc.) och 0,4 milj. som apor. Se även Principles of Tantra, vol. 1, s. 32 ff.: själen blir född som människa i någon av de tre högsta kasterna efter att ha genomgått 3 milj. födelser som »oorganiska ting» (härmed avses väl växter etc.), 0,9 milj. som vattendjur, 1 milj. som insekter, maskar etc., 1,1 milj. som fåglar, 2, 4 milj. som fyrfotadjur (»beasts»)

och 0,4 milj. som människor (dvs. uppenbarligen som śūdras och »kastlösa»), allt som allt 8,8 milj. födelser, varav 8,4 milj. utommänskliga.

Strof 21. – Jag har här försummat att översätta textens *ādi* i fjärde halvversen. En mera fullständig översättning skulle alltså ha lytt »inte ens de som lider av lepra och andra sjukdomar» el. dyl. Liknande smärre försummelser eller medvetna uteslutningar förekommer troligen i flera fall som inte observerats vid denna genomgång, vilken ju som ovan påpekats inte syftar till fullständighet.

Strof 22. – Här måste jag nu ta avstånd från den tidigare textens *tadgopitaṃ syād* i första halvversen och från min tankegång i kommentaren. Det rätta skrivningen bör otvivelaktigt vara *tad gopitaṃ syād*, varvid hela uttrycket *gopitaṃ syād* kan betraktas som verb. Mutatis mutandis skall samma »verb» underförstås vid de övriga leden. Översättningen kan dock kvarstå i oförändrat skick.

Strof 23. – Som tolkning av tredje halvversens *tasmād* föredrar jag det i kommentaren föreslagna alternativet »än detta (denne)» med syftning på *ātman*.

Strof 33. – Även om den korrekta eller bästa texten till denna strof ännu inte kan betraktas som fastställd och även om översättningen kanske skulle behöva modifieras i riktning mot större ordagrannhet vill jag tills vidare nöja mig med att dra kommentarens ». . . väl 'som en fågel, som flyger från gren till gren, som endast stannar en kort stund på samma ställe'» i tviyelsmål. Det förefaller mig nu vida naturligare att tänka sig bilden av en fågel, som när som helst kan lämna sitt näste och som däri liknar själen i dess förhållande till sitt kroppsliga hölje. Jfr dock också Mahābh. 3.31.24 (Critical Poona ed.).

Strof 37. – I första halvversen föredrar jag nu med flertalet manuskript *ayaṃ kālaḥ* i stället för det tidigare valda *ayaṃ kāyaḥ*. Den nya texten kan översättas på ungefär följande sätt: »Man märker ej att tiden ständigt svinner hän . . .»

Strof 39. – »Av tiden» som uttolkning av första halvversens *yena* skall med andra tillbörliga ändringar utbytas mot »eftersom». Den tidigare översättningen skulle visserligen kunna betraktas som bekräftad av *yena kālena . . . pṛthivyādayo 'pi naśyanti tadā. . .* i kommentaren till lösbladsutgåvan av Garuḍa-purāṇa-sāroddhāra (se ovan, s. 11), men *kālena* utgör här enligt min mening snarast ett förklarande tillägg med betydelsen »med tiden, efter hand».

Strof 42. – I andra versen föredrar jag nu med flertalet manuskript *nahi mṛtyuḥ pratīkṣeta kṛtaṃ vāpy atha vākṛtam* i stället för det ursprungligen valda *nahi pratīkṣate mṛtyuḥ kṛtaṃ vāsya na vākṛtaṃ*.

Den nya texten kan återges som följer: »... ty döden tar ej hänsyn till vare sig gjort eller ogjort.»

Strof 43. – Denna strof måste i alla avseenden fortfarande betraktas som problematisk. Min ursprungliga text och översättning hade följande lydelse: *jarādarśitapanthānaṃ pracaṇḍavyādhisainikam/mṛtyuśatrum adhiṣṭho 'si trātāraṃ kiṃ na paśyasi* (»Du står inför fienden–döden, som har ålderdomen som vägvisare och vars här består av våldsamma sjukdomar – varför ser du ej din frälsare?»). Denna läsart förekom endast i ett av mina manuskript men fann stöd i texten till motsvarande strof i Garuḍa-purāṇa-sāroddhāras sextonde kapitel (42) enligt Wood och Subrahmanyam (se ovan, s. 11), som översätter på följande sätt: »Thou shalt encounter the enemy, death, whose coming is shown by age, who has an army of dreadful diseases—wilt thou not see the saviour?» Samma text ligger troligen till grund för Abeggs (se ovan, s. 11) översättning: »Du hast den Weg betreten, der zum Greisenalter führt, wo dich ein Heer von grimmigen Krankheiten bedrängt, und dir der Tod als Feind auflauert: warum siehst du den Retter nicht?»

Såväl texten som de anförda tolkningarna, inklusive min egen tycktes mig redan från början otillfredsställande, varför jag vid färdigställandet av manuskriptet till »Hinduistisk livssyn» (se ovan, s. 5), den förenklade tryckta versionen av min opublicerade licentiatavhandling – som innehåller min ursprungliga text och översättning – begick det svåra metodologiska missgreppet att översätta enligt en variant till andra versen ur ett nytillkommet manuskript: *mṛtyuśatrum aniṣṭārtham āyāntaṃ kiṃ na paśyasi*. Det i senare tillkomna manuskript dominerande *mṛtyuśatrum aniṣṭāsim* (*aniṣṭānim*) *āyāntaṃ kiṃ na paśyasi* (*paśyati*) är värt att notera, men jag föredrar dock tills vidare att återgå till mitt första val beträffande såväl text som översättning.

De med denna strof förknippade problemen kan inte i något avseende betraktas som lösta. Man skulle snarare kunna säga att strofen illustrerar en del av de ovan behandlade metodologiska svårigheterna och antyder att dessa endast kan lösas genom ytterligare manuskriptundersökningar, som också måste inbegripa manuskript till Garuḍa-purāṇa-sāroddhāra.

Strof 46. – Jag har med stor sannolikhet feltolkat denna strof. I andra delen av Principles of Tantra (London 1916) finns två olika översättningar utifrån den också av mig accepterade texten, som saknar varianter och måste betraktas som säker: 1) »Brahmā, Vishnu, Mahesha, and other Devatās, being within the category of 'matter' (Bhūta), are hastening towards destruction. Hence do what is right» (intr. s. cxii); 2) »Brahmā, Vishnu, Maheshvara, and other Devas, and all classes of

beings, move towards their own destruction (disapperance). A Jīva should, therefore, be prompt in doing with all his heart such things as are calculated to benefit him in this world and hereafter» (s. 126).

Brevväxling och muntliga diskussioner med framstående indologer har gett följande tillskott: 1) Elementens kategorier, som har Brahmā, Viṣṇu och Maheśa etc. som sina skyddsgudar, går mot sin undergång . . .; 2) De klasser (kategorier) av levande väsen som har Brahmā, Viṣṇu, Maheśa osv. till sina (skydds)gudar, går förvisso till sin undergång . . .

Detta visar om inte annat att strofen är svårtolkad. Jag föredrar nu att översätta i anslutning till alternativ två i Principles of Tantra: »Gudar som Brahmā, Viṣṇu, Maheśa etc. och skapade varelsers klasser (väsen av alla de slag) . . .»

Strof 47. – Det här liksom i följande strof förekommande sanskrituttrycket *nṛṇām āyuḥkṣayo bhavet* (*bhūyād*), som återgetts med »blir människornas liv förstört», bör sannolikt snarare översättas »förkortas människornas livslängd» el. dyl.

Strof 50. – Här har jag felaktigt accepterat en både »lätt» och ovanlig läsart i andra versen. Senare tillkomna manuskript domineras med obetydliga avvikelser av *saṃprāpyottaram aṃśena dehaṃ tyajati pūrvakam*, en läsart som jag nu accepterar i betydelsen »sedan den i enlighet med sin lott (efter sin tilldelning) nått nästa [kropp] lämnar den sin förra kropp». Det i kommentaren anförda upaniṣad-stället är säkert helt ovidkommande; bilden syftar inte på kålmaskens sätt att förflytta sig utan på dess olika förvandlingsstadier (ägg–larv–puppa–fjäril).

Strof 59. – Här hade jag i enlighet med Garuḍa-purāṇa-sāroddhāra ursprungligen valt *yāti yamālayam* i andra halvversen. Alla Kulārṇava-manuskript, inklusive de senare tillkomna har emellertid *yāti kuleśvari* (ett dock: *yāti kuleśvarīm*), och jag ser mig nu nödgad att acceptera denna läsart. Översättningen av den nya texten skulle kunna ges exv. följande utformning: »T. o. m. den egna kroppen lämnar själen och går bort, o kulas härskarinna . . .»

Strof 62. – Jag hade tidigare vissa tvivel beträffande andra halvversens *asvīkṛtamahāviṣam*, »odrucket (oassimilerat, ej intaget) kraftigt (dödande) gift». Dessa är nu undanröjda, då samtliga nytillkomna manuskript uppvisar denna läsart.

Strof 65. – Jag accepterar nu den i många nytillkomna manuskript förekommande läsarten *aṅgena te saha* i fjärde halvversen, varvid »helt» bör utgå ur översättningen. En annan vanlig variant, *aṅgena tena hi*, är ej utesluten, men det tidigare valda *aṅgena kevalam* saknar varje stöd i de efter färdigställandet av »Hinduistisk livssyn» (se ovan, s. 5) undersökta handskrifterna.

Strof 89. – Andra versen bör troligen snarare översättas »allt detta (dvs. vad han anför ur skrifterna) är den härmar'ns kråkokrax» el. dyl. I detta sammanhang slår det mig också att man med anledning av det varierande fyllnadsordet (*amba, eva, atra, api* etc.) i tredje halvversen kanske borde uppställa regeln: religiöst laddade fyllnadsord (som *amba*, »moder») är att betrakta som sekundära i förhållande till religiöst neutrala partiklar (som *eva* etc.). Det är visserligen sant att »amba» dominerar i manuskripten, men det är lättare att föreställa sig att religiöst likgiltiga ord ersatts med religiöst signifikativa än tvärtom. Detta skulle i så fall äga relevans också för exv. Kulārṇava 2.14a.

Strof 90. – Kommentaren till Garuḍa-purāṇa-sāroddhāra 16.74 hänvisar här till Bhagavad-gītā 13.7–12, som behandlar *jñāna* och *jñeya*.

Strof 91. – Åtminstone första versen är troligen felöversatt och missförstådd. Jag föreslår nu i stället »lysande genom en skaldekonst som är bunden av regler och versmått (inom reglers och metrars tvång)», varvid första halvversens *vākyacchandonibandhena* uppfattas som avhängigt av andra halvversens *kāvyālaṅkāra-* genom »lös» konstruktion.

Strof 96. – I ljuset av nytillkomna manuskript föredrar jag nu att läsa den andra versen som *gopaḥ kakṣagate chāge kūpaṃ paśyati durmatiḥ* och att översätta i anslutning till den ovannämnda (s. 10) hindī-kommentarens interpretation, vilken dock utgår från en med Vidyāratnas (se ovan, s. 9) identisk sanskrit-text (... *kakṣagataṃ chāgaṃ kūpe* ...): *jis prakār pyāsā gvāla apnī bagal meṃ taṃgī huī chāgal (pānī ke vartan) ko na jāntā huā pānī ke lie kueṃ kī or tāktā hai, usī prakār* ... Den nya översättningen skulle kunna ges exv. följande utformning: »... den dumme herden stirrar mot brunnen trots att det finns en vattensäck av getskinn vid hans gördel.» De härmed förknippade språkliga problemen betraktar jag tills vidare som mindre än de tolkningssvårigheter som hänger samman med den tidigare översättningen. Så kunde man exv. tänka sig att ordet *chāga* här används som substantiv i betydelsen »getskinnssäck» eller att ett substantiv skall underförstås (jfr *chāgalaka dṛti*, »getskinnssäck», i F. Edgerton, Buddhist Hybrid Sanskrit Grammar and Dictionary, Vol. 2: Dictionary, New Haven 1953).

Det skulle kunna tilläggas att Vidyāratnas ovannämnda läsart, som dock saknar motsvarighet i mina manuskript, är fullt möjlig som underlag för den nya översättningen, varvid ackusativen *kakṣagataṃ chāgaṃ* kan förstås som styrd av ett underförstått *ajñātvā* och lokativen *kūpe* som en analogibildning till andra halvversens *śāstreṣu*.

Strof 108. – »Humbug» är väl en alltför fri och missvisande översättning av andra halvversens *viḍambaka*, »efterhärmande, imitativ».

Strof 122. – Såväl text som tolkning är osäker beträffande den första

versen. De nytillkomna manuskripten erbjuder följande varianter: *iti te kathitā kiñ cij jīvajātisthiti priye; iti te kathitaṃ kiñ cij jīvajātisthitiḥ priye; iti te kathitaṃ kiñ cij jīvajātisthitiṃ priye; iti te kathitaṃ kiñ cij jīvajātisthiti priye; iti te kathitaṃ devi jīvajātisthiti priye*. Att konstruktionen är dunkel framgår också av flera andra slutstrofer, sådana dessa uppträder i Vidyāratnas edition (se ovan, s. 9), exv.: *iti te kathitaṃ kiñ cit yogaṃ yogīśalakṣaṇam* (9. 134); *iti te kathitaḥ kiñ cit kāmyakarmavidhiḥ priye* (16. 137).

Jag har inte förrän i sista stund uppmärksammat detta problem, men eftersom jag måste ta ställning väljer jag preliminärt att betrakta »berätta ngt för ngn om ngt (ack.)» som den korrekta strukturen, varvid texten för att passa till min översättning så vitt jag förstår bör lyda *iti te kathitaṃ kiñ cij jīvajātisthiti priye*. Det ursprungligen av mig accepterade *jīvajātisthitiṃ* kräver, liksom *jīvajātisthitiḥ*, en annan översättning, kanske som i Avalons introduktion till Vidyāratnas edition (Madras-upplagan, s. 6; se ovan, s. 9): »Beloved, I have spoken to Thee in brief of the creature and how he should live.» Vidare bör kanske fjärde halvversen snarare översättas »vad vill du vidare höra» eller »vill du fortsätta att lyssna».

Kolofon. – Den här valda typen av kolofon är mycket vanlig i handskrifterna, något som också gäller den ännu enklare typ som jag föredragit i andra kapitlet. En annan ganska vanlig utformning är *iti śrīkulārṇave mahārahasye sarvāgamottame sapādalakṣagranthe pañcamakhaṇḍe mokṣapāde (mokṣavāde)* ..., som nära ansluter sig till kolofon i Vidyāratnas utgåva (se ovan, s. 9), där *mokṣapāde (mokṣavāde)* ersätts av *ūrdhvāmnāyatantre*, en variant som förekommer i ett enda av mina manuskript (*Lo 2*; se ovan, s. 11). Om man bortser från inom samma manuskript från kapitel till kapitel varierande detaljer av typen (*śrī[mat])kulārṇave* och *sarvāgamottam(ottam)e* kan man urskilja följande fyra huvudtyper av kolofon: 1. *iti śrīkulārṇave mahārahasye -kathanaṃ nāma ... ullāsaḥ*; 2. *iti śrīkulārṇave mahārahasye sarvāgamottame -kathanaṃ nāma ... ullāsaḥ*; 3. *iti śrīkulārṇave mahārahasye sarvāgamottame sapādalakṣagranthe pañcamakhaṇḍe mokṣavāde -kathanaṃ nāma ... ullāsaḥ*; 4. *iti śrīkulārṇave mahārahasye sarvāgamottamottame sapādalakṣagranthe pañcamakhaṇḍe ūrdhvāmnāyatantre-kathanaṃ nāma ... ullāsaḥ* (så Vidyāratna).

Tills vidare anser jag att den förstnämnda bland dessa kolofonversioner bör ersätta den mera elaborerade typ som jag på grundval av otillräckligt material ursprungligen accepterade för första kapitlet. Det måste också påpekas att Vidyāratnas kolofon kan betraktas som en »huvudtyp» enbart på grund av sina intressanta uppgifter och emedan

denna version tas för given i sekundärlitteraturen, inte till följd av sin frekventa förekomst i handskrifterna. (Se för övrigt också ovan, s. 14.)

Ändringar i den text som ligger till grund för översättningarna i »Hinduistisk livssyn» (se ovan, s. 5) har gjorts i följande strofer: 11, 22, 37, 42, 43, 50, 59, 65, 96 och 122, samt i kolofon. I de flesta av dessa fall överensstämmer alltså inte text och översättning, men de mot textändringen svarande förskjutningarna i översättningen antyds i det ovanstående.

SLUTORD

Min ursprungliga målsättning var att som licentiat- och doktorsavhandlingar översätta och kommentera hela Kulārṇava-tantra på grundval av Vidyāratnas textedition (se ovan, s. 9). Jag har sedan dess måst företa genomgripande förändringar i denna naiva planering, allt efter som jag insett att tantrastudiet ännu inte har någon tillförlitlig filologisk basis och att allt arbete i möjligaste mån måste ske med hjälp av manuskript. Det hittills uppnådda resultatet, två översatta och kommenterade kapitel med sanskrittext, återspeglar denna förskjutning. Men det måste också framhållas att åtskilligt arbete nedlagts på texten i dess helhet och att jag har för avsikt att så vitt möjligt fullfölja mina ursprungliga intentioner utanför avhandlingarnas ram.

Jag har aldrig föreställt mig att ett meningsfullt tantrastudium skulle kunna bedrivas utan hjälp av praktiserande śāktister och indiska tantralärde. Därför har jag också ständigt sökt upprätta brevkontakt med lämpliga personer i Indien. Dessa strävanden har så till vida varit framgångsrika som löften om all möjlig framtida hjälp har erhållits från flera håll (exv. M. P. Pandit i Pondicherry och S. N. Goshal i Śāntiniketan). Den mest anmärkningsvärda kontakten utgörs kanske av bröderna Bhadraśīla och Puṇyaśīla Śarmā i Prayāga, som för min räkning kan sägas ha initierat ett veritabelt forskningsprojekt med avseende på Kulārṇava-tantra. Många av mig ställda frågor har nämligen översatts till hindī och publicerats i den numera av Puṇyaśīla Śarmā redigerade śāktistiska tidskriften »Caṇḍī» med uppmaning till läsarna att inkomma med svar till redaktionen. Man har också sagt sig vilja tillämpa denna metod i framtiden. Dessutom hålls den av Caṇḍī-redaktionen nyligen startade engelskspråkiga śāktistiska tidskriften »Kaul Yug» öppen för mina frågor. Så är exv. en artikel om de s.k. *āmnāyas*, vilkas problematik huvudsakligen tillhör Kulārṇavas tredje kapitel men som antyds redan i dess andra, utlovad i ett kommande nummer av denna publikation som svar på en förfrågan.

Med tanke på dessa tidskrifters ovetenskapliga karaktär kan sannolikt inga tillfredsställande lösningar på historiska och språkliga problem förväntas från detta håll, vilket emellertid inte hindrar att nöjaktiga svar kan erhållas beträffande mindre teoretiskt inriktade frågeställningar.

Beträffande här bifogade appendix kan följande kommentarer, förtydliganden och tillägg göras:

Appendix I

Texten har delvis ändrats i anslutning till s. 21–28, ovan.

Appendix II

Beteckningarna Ka, Kha, Ga, Gha och Ṅa hänför sig till sålunda anförda manuskript etc. i Vidyāratnas edition av Kulārṇava-tantra (se ovan, s. 9), medan Ta åsyftar den av Vidyāratna etablerade texten. Övriga signa återfinns på s. 11 f., ovan.

Den åberopade anmärkningen till strof 1 har i tillämpliga delar följande lydelse: »Denna inledningsstrof förekommer endast i *Ka* (*Ta*) och *Lo2*. *Ox1*, *Ox2*, *Lo1* och *Pa* börjar på följande sätt: śrīguruṃ (*Ox2*: guruṃ) gaṇapaṃ (*Ox2*: gaṇapatiṃ) durgāṃ vaṭukaṃ śivam acyutam/brahmāṇaṃ girijāṃ lakṣmīṃ vande vibhūtaye//anādyāyākhilādyāya māyine gatamāyine/ arūpāya sarūpāya śivāya gururūpiṇe (*Lo 1*, *Pa*: gurave namaḥ)//parāprāsādamantrodyatsaccidānandatejase/agnīṣomasvarūpāya sāmbikāya namo 'stu te. *Gar* inleds med följande śloka: garuḍa uvāca: śrutā mayā dayāsindho hy ajñānāj jīvasaṃsṛtiḥ/ adhunā śrotum icchāmi mokṣopāyaṃ sanātanam.»

Anmärkningen till strof 122 lyder som följer: »Här slutar likheterna med Garuḍa Purāṇa Sāroddhāra 16, som fr. o. m. denna vers (102–121) anknyter till hela textens egentliga tema, nämligen bruk och föreställningar kring döden. I kolofon bär detta kapitel – som för övrigt avslutar Garuḍa Purāṇa Sāroddhāra – beteckningen *mokṣadharmanirūpaṇa*.»

Appendix IV

Dessa paralleller har nyligen påträffats, men förtjänar under alla omständigheter att särskilt framhävas, eftersom det är anmärkningsvärt att

de med ett enda undantag ansluter sig till ordningsföljden i Kulārṇava, låt vara att Rudra-yāmala innehåller många inskjutna strofer. Att det i stor utsträckning rör sig om traditionella vandringsverser, som separat förekommer också i andra texter, är av föga betydelse i detta sammanhang.

Tills vidare kan jag endast dra den slutsatsen att denna upptäckt stöder tanken på en tredje text – dock inte Rudra-yāmala – som gemensam källa för såväl Kulārṇava-tantras första som Garuḍa-purāṇa-sāroddhāras sextonde kapitel.

Appendix VI

Denna förteckning tillhör egentligen inte »Hinduistisk livssyn» utan utgör litteraturnyckeln till den licentiatavhandling som ligger till grund för denna skrift (se ovan, s. 5).

APPENDIX I

Sanskrittext till Kulārṇavas första kapitel

1. kailāsaśikharāsīnaṃ devadevaṃ jagadgurum
   papraccheśaṃ parānandaṃ pārvatī parameśvaram
   śrīdevy uvāca:
2. bhagavan devadeveśa pañcakṛtyavidhāyaka
   sarvajña bhaktisulabha śaraṇāgatavatsala
3. maheśa parameśāna karuṇāmṛtavāridhe
   asāre ghorasaṃsāre sarvaduḥkhamalīmase
4. nānāvidhaśarīrasthā anantā jīvarāśayaḥ
   jāyante ca mriyante ca teṣām anto na vidyate
5. sadā duḥkhāturā eva na sukhī vidyate kva cit
   kenopāyena deveśa mucyante vada me prabho
   śrīśvara uvāca:
6. śṛṇu devi pravakṣyāmi yan māṃ tvaṃ paripṛcchasi
   tasya śravaṇamātreṇa saṃsārān mucyate naraḥ
7. asti devaḥ parabrahmasvarūpī niṣkalaḥ śivaḥ
   sarvajñaḥ sarvakartā ca sarveśo nirmalo 'dvayaḥ
8. svayaṃjyotir anādyanto nirvikāraḥ parāt paraḥ
   nirguṇaḥ saccidānandas tadaṃśā jīvasaṃjñakāḥ

9. anādyavidyopahitā yathāgnau visphuliṅgakāḥ
dehādyupādhisaṃbhinnās te karmabhir anādibhiḥ
10. sukhaduḥkhapradaiḥ puṇyapāparūpair niyantritāḥ
tattajjātiyutaṃ deham āyurbhogañ ca karmajam
11. pratijanma prapadyante teṣām apy aparaṃ punaḥ
susūkṣmaliṅgaśarīram āmokṣād akṣaraṃ priye
12. sthāvarāḥ krimayaś cābjāḥ pakṣiṇaḥ paśavo narāḥ
dhārmikās tridaśās tadvan mokṣiṇaś ca yathākramam
13. caturvidhaśarīrāṇi dhṛtvā muktvā sahasraśaḥ
sukṛtān mānavo bhūtvā jñānī cen mokṣam āpnuyāt
14. caturaśītilakṣeṣu śarīreṣu śarīriṇām
na mānuṣyaṃ vinānyatra tattvajñānaṃ tu labhyate
15. atra janmasahasrāṇāṃ sahasrair api pārvati
kadā cil labhate jantur mānuṣyaṃ puṇyasañcayāt
16. sopānabhūtaṃ mokṣasya mānuṣyaṃ prāpya durlabham
yas tārayati nātmānaṃ tasmāt pāpataro 'tra kaḥ
17. naraḥ prāpyottamaṃ janma labdhvā cendriyasauṣṭhavam
na vetty ātmahitaṃ yas tu sa bhaved ātmaghātakaḥ
18. vinā dehena kasyāpi puruṣārtho na vidyate
tasmād dehaṃ dhanaṃ rakṣet puṇyakarmāṇi sādhayet
19. rakṣayet sarvadātmānam ātmā sarvasya bhājanam
rakṣaṇe yatnam ātiṣṭhej jīvan bhadrāṇi paśyati
20. punar grāmaḥ punaḥ kṣetraṃ punar vittaṃ punar gṛham
punaḥ śubhāśubhaṃ karma na śarīraṃ punaḥ punaḥ
21. śarīrarakṣaṇopāyāḥ kriyante sarvadā budhaiḥ
necchanti ca tanutyāgam api kuṣṭhādiroginaḥ
22. tad gopitaṃ syād dharmārthaṃ dharmo jñānārtham eva ca
jñānaṃ tu dhyānayogārtham acirāt pravimucyate
23. ātmaiva yadi nātmānam ahitebhyo nivārayet
ko 'nyo hitakaras tasmād ātmānaṃ tārayiṣyati
24. ihaiva narakavyādheś cikitsāṃ na karoti yaḥ
gatvā nirauṣadhaṃ deśaṃ vyādhisthaḥ kiṃ kariṣyati
25. yāvat tiṣṭhati deho 'yaṃ tāvat tattvaṃ samabhyaset
saṃdīpte bhavane ko nu kūpaṃ khanati durmatiḥ
26. vyāghrīvāste jarā cāyur yāti bhinnaghaṭāmbuvat
nighnanti ripuvad rogās tasmāc chreyaḥ samabhyaset
27. yāvan nāśrayate duḥkhaṃ yāvan nāyānti cāpadaḥ
yāvan nendriyavaikalyaṃ tāvac chreyaḥ samabhyaset
28. kālo na jñāyate nānākāryaiḥ saṃsārasaṃbhavaiḥ
sukhaduḥkhair jano hanta na vetti hitam ātmanaḥ
29. jātān ārtān mṛtān āpadgrastān dṛṣṭvā ca duḥkhitān

loko mohasurāṃ pītvāna bibheti kadā cana
30. saṃpadaḥ svapnasaṅkāśā yauvanaṃ kusumopamam
taḍic ca palam āyuṣyaṃ kasya syāj jānato dhṛtiḥ
31. śataṃ jīvitam atyalpaṃ nidrālasyaṃ tadardhakam
bālyarogajarāduḥkhair ardhaṃ tad api niṣphalam
32. prārabdhavye nirudyogo jāgartavye prasuptakaḥ
viśvastavyo bhayasthāne hā naraḥ ko na hanyate
33. toyaphenasame dehe jīve śakunivat sthite
anitye priyasaṃvāse kathaṃ tiṣṭhanti nirbhayāḥ
34. ahite hitasaṃjñaḥ syād adhruve dhruvacintakaḥ
anarthe cārthavijñānī svam arthaṃ yo na vetti saḥ
35. paśyann api praskhalati śṛṇvann api na budhyati
paṭhann api na jānāti tava māyāvimohitaḥ
36. saṃnimajjaj jagad idaṃ gambhīre kālasāgare
mṛtyurogajarāgrāhe na kaś cid api budhyate
37. pratikṣaṇam ayaṃ kālaḥ kṣīyamāṇo na lakṣyate
āmakumbha ivāmbhaḥstho viśīrṇo na vibhāvyate
38. yujyate veṣṭanaṃ vāyor ākāśasya ca khaṇḍanam
grathanañ ca taraṅgāṇām āsthā nāyuṣi yujyate
39. pṛthivī dahyate yena meruś cāpi viśīryate
śuṣyate sāgarajalaṃ śarīre devi kā kathā
40. apatyaṃ me kalatraṃ me dhanaṃ me bāndhavāś ca me
lapantam iti martyājaṃ hanti kālavṛko balāt
41. idaṃ kṛtam idaṃ kāryam idam anyat kṛtākṛtam
evam īhāsamāyuktaṃ mṛtyur atti naraṃ priye
42. śvaḥ kāryam adya kurvīta pūrvāhṇe cāparāhṇikam
nahi mṛtyuḥ pratīkṣeta kṛtaṃ vāpy atha vākṛtam
43. jarādarśitapanthānaṃ pracaṇḍavyādhisainikam
mṛtyuśatrum adhiṣṭho 'si trātāraṃ kiṃ na paśyasi
44. tṛṣṇāsūcīvinirbhinnaṃ siktaṃ viṣayasarpiṣā
rāgadveṣānale pakvaṃ mṛtyur aśnāti mānavam
45. bālāṃś ca yauvanasthāṃś ca vṛddhān garbhagatān api
sarvān āviśate mṛtyur evaṃbhūtam idaṃ jagat
46. brahmaviṣṇumaheśādidevatā bhūtajātayaḥ
nāśam evānudhāvanti tasmāc chreyaḥ samabhyaset
47. svasvavarṇāśramācāralaṅghanād duṣpratigrahāt
parastrīdhanakāmāc ca nṛṇām āyuḥkṣayo bhavet
48. vedaśāstrādyanabhyāsāt tathaiva guruvañcanāt
nṛṇām āyuḥkṣayo bhūyād indriyāṇām anigrahāt
49. vyādhir ādhir viṣaṃ śastraṃ nṛsarpapaśavo mṛgāḥ
nirvāṇaṃ yena nirdiṣṭaṃ tena gacchanti jantavaḥ

3–742566 Carlstedt

50. jīvas tṛṇajalūkāvad dehād dehāntaraṃ vrajet
saṃprāpyottaram aṃśena dehaṃ tyajati pūrvakam
51. bālyayauvanavṛddhatvaṃ yathā gehāmbarādikam
tathā dehāntaraprāptir gṛhād gṛham ivāgatam
52. janāḥ kṛtveha karmāṇi sukhaduḥkhāni bhuñjate
paratrājñānino devi yānty āyānti punaḥ punaḥ
53. iha yat kriyate karma tat paratropabhujyate
siktamūlasya vṛkṣasya phalaṃ śākhāsu dṛśyate
54. dāridryaduḥkharogāś ca bandhanaṃ vyasanāni ca
ātmāparādhavṛkṣasya phalāny etāni dehinām
55. niḥsaṅga eva mokṣaḥ syād doṣāḥ sarve 'pi saṅgajāḥ
saṅgāt pataty adho jñānī cāvaśyaṃ kim utālpavit
56. saṅgaḥ sarvātmanā tyājyaḥ sa cet tyaktuṃ na śakyate
sa sadbhiḥ saha kartavyaḥ satāṃ saṅgo hi bheṣajam
57. satsaṅgaś ca vivekaś ca nirmalaṃ nayanadvayam
yasya nāsti naraḥ so 'ndhaḥ kathaṃ na syād amārgagaḥ
58. yāvataḥ kurute jantuḥ saṃbandhān manasaḥ priyān
tāvanto 'sya nikhanyante hṛdaye śokaśaṅkavaḥ
59. svadeham api jīvo 'yaṃ muktvā yāti kuleśvari
strīmātṛpitṛputrādisaṃbandhaḥ kena hetunā
60. duḥkhamūlaṃ hi saṃsāraḥ sa yasyāsti sa duḥkhitaḥ
tasya tyāgaḥ kṛto yena sa sukhī nāparaḥ priye
61. prabhavaṃ sarvaduḥkhānām ālayaṃ sakalāpadām
āśrayaṃ sarvapāpānāṃ saṃsāraṃ varjayet priye
62. abandhabandhanaṃ ghoram asvīkṛtamahāviṣam
aśastrakhaṇḍanaṃ devi saṃsārāsaktacetasām
63. ādimadhyāvasāneṣu duḥkhaṃ sarvam idaṃ yataḥ
tasmāt saṃtyajya saṃsāraṃ tattvaniṣṭhaḥ sukhī bhavet
64. lohadārumayaiḥ pāśair dṛḍhabaddho vimucyate
strīdhanādiṣu saṃsakto mucyate na kadā cana
65. kuṭumbacintāyuktasya śrutaśīlādayo guṇāḥ
apakvakumbhajalavat naśyanty aṅgena te saha
66. vañcitāśeṣavittais tair nityaṃ loko vināśitaḥ
hā hanta viṣayāhārair dehasthendriyataskaraiḥ
67. māṃsalubdho yathā matsyo lohaśaṅkuṃ na paśyati
sukhalubdhas tathā dehī yamabādhāṃ na paśyati
68. hitāhitaṃ na jānanto nityam unmārgagāminaḥ
kukṣipūraṇaniṣṭhā ye te 'budhā nārakāḥ priye
69. nidrādimaithunāhārāḥ sarveṣāṃ prāṇināṃ samāḥ
jñānavān mānavaḥ prokto jñānahīnaḥ paśuḥ priye
70. prabhāte malamūtrābhyāṃ kṣuttṛḍbhyāṃ madhyage ravau

rātrau madananidrābhyāṃ bādhyante mānavāḥ priye
71. svadehadhanadārādiniratāḥ sarvajantavaḥ
jāyante ca mriyante ca hā hantājñanamohitāḥ
72. svasvavarṇāśramācāraniratāḥ sarvamānavāḥ
na jānanti paraṃ dharmaṃ vṛthā naśyanti pārvati
73. kriyāyāsaparāḥ ke cid vratacaryādisaṃyutāḥ
ajñānasaṃvṛtātmānaḥ sañcaranti pratārakāḥ
74. nāmamātreṇa saṃtuṣṭāḥ karmakāṇḍaratā narāḥ
mantroccāraṇahomādyair bhrāmitāḥ kratuvistaraiḥ
75. ekabhuktopavāsādyair niyamaiḥ kāyaśoṣaṇaiḥ
mūḍhāḥ parokṣam icchanti tava māyāvimohitāḥ
76. dehadaṇḍanamātreṇa kā muktir avivekinām
valmīkatāḍanād devi mṛtaḥ kutra mahoragaḥ
77. jaṭābhārājinair yuktā dāmbhikā veṣadhāriṇaḥ
bhramanti jñānival loke bhrāmayanti janān priye
78. saṃsārajasukhāsaktaṃ brahmajño 'smīti vādinam
karmabrahmobhayabhraṣṭaṃ taṃ tyajed antyajaṃ yathā
79. gṛhāraṇyasamā loke gatavrīḍā digambarāḥ
caranti gardabhādyāś ca viraktās te bhavanti kim
80. mṛdbhasmoddhūlanād eva muktāḥ syur yadi mānavāḥ
mṛdbhasmavāsī nityaṃ śvā sa kiṃ mukto bhaviṣyati
81. śītavātātapasahā bhakṣyābhakṣyasamāḥ priye
tiṣṭhanti sūkarādyāś ca jñāninas te bhavanti kim
82. tṛṇaparṇodakāhārāḥ satataṃ vanavāsinaḥ
hariṇādimṛgā devi tāpasās te bhavanti kim
83. ājanmamaraṇāntañ ca gaṅgāditaṭinīsthitāḥ
maṇḍūkamatsyapramukhā vratinas te bhavanti kim
84. vadanti hṛdayānandaṃ paṭhanti śukaśārikāḥ
janānāṃ purato devi vikumktās te bhavanti kim
85. pārāvatāḥ śilāhārāḥ parameśvari cātakāḥ
na pibanti mahītoyaṃ yoginas te bhavanti kim
86. tasmād ityādikaṃ karma lokarañjanakārakam
mokṣasya kāraṇam sākṣāt tattvajñānaṃ kuleśvari
87. ṣaḍdarśanamahākūpe patitāḥ paśavaḥ priye
paramārthaṃ na jānanti paśupāśaniyantritāḥ
88. vedaśāstrārṇave ghore uhyamānā itas tataḥ
ṣaḍūrminigrahagrastās tiṣṭhanti hi kutārkikāḥ
89. vedāgamapurāṇajñaḥ paramārthaṃ na vetti yaḥ
viḍambakasya tasyāmba tat sarvaṃ kākabhāṣitam
90. idaṃ jñānam idaṃ jñeyam iti cintāsamākulāḥ
paṭhanty aharniśaṃ devi paratattvaparāṅmukhāḥ

91. vākyacchandonibandhena kāvyālaṅkāraśobhitāḥ
cintayā duḥkhitā mūḍhās tiṣṭhanti vyākulendriyāḥ
92. anyathā paramaṃ tattvaṃ janāḥ kliśyanti cānyathā
anyathā śāstrasadbhāvo vyākhyaṃ kurvanti cānyathā
93. kathayanty unmanībhāvaṃ svayaṃ nānubhavanti ca
ahaṅkāraratāḥ ke cid upadeśādivarjitāḥ
94. paṭhanti vedaśāstrāṇi bodhayanti parasparam
na jānanti paraṃ tattvaṃ darvī pākarasaṃ yathā
95. śiro vahati puṣpāṇi gandhaṃ jānāti nāsikā
paṭhanti vedaśāstrāṇi durlabho bhāvabodhakaḥ
96. tattvam ātmastham ajñātvā mūḍhaḥ śāstreṣu muhyati
gopaḥ kakṣagate chāge kūpaṃ paśyati durmatiḥ
97. saṃsāramohanāśāya śabdabodho nahi kṣamaḥ
na nivarteta timiraṃ kadā cid dīpavārtayā
98. prajñāhīnasya paṭhanam andhasya darpaṇaṃ yathā
devi prajñāvataḥ śāstraṃ tattvajñānasya sādhanam
99. agrataḥ pṛṣṭhataḥ ke cit pārśvayor api ke cana
tattvam īdṛk tādṛg iti vivadanti parasparam
100. sadvidyādānaśauryādyair guṇair vikhyātamānavaḥ
īdṛśas tādṛśaś ceti dūrataḥ kathyate janaiḥ
101. pratyakṣagrahaṇaṃ nāsti vārtayā grahaṇaṃ priye
evaṃ ye śāstrasaṃmūḍhās te dūrasthā na saṃśayaḥ
102. idaṃ jñānam idaṃ jñeyaṃ sarvaṃ tac chrotum icchati
divyavarṣasahasrāyuḥ śāstrāntaṃ naiva gacchati
103. vedādyanekaśāstrāṇi svalpāyur vighnakoṭayaḥ
tasmāt sāraṃ vijānīyāt kṣīraṃ haṃsa ivāmbhasi
104. abhyasya vedaśāstrāṇi tattvaṃ jñātvātha buddhimān
palālam iva dhānyārthī sarvaśāstrāṇi saṃtyajet
105. yathāmṛtena tṛptasya nāhāreṇa prayojanam
tattvajñasya tathā devi na śāstreṇa prayojanam
106. na vedādhyayanān muktir na śāstrapaṭhanād api
jñānād eva hi kaivalyam nānyathā vīravandite
107. nāśramaḥ kāraṇaṃ mukter darśanāni na kāraṇam
tathaiva sarvakarmāṇi jñānam eva hi kāraṇam
108. muktidā guruvāg ekā vidyāḥ sarvā viḍambakāḥ
kāṣṭhabhārasahasreṣu hy ekaṃ saṃjīvanaṃ param
109. advaitaṃ hi śivaṃ proktaṃ kriyāyāsavivarjitam
guruvaktreṇa labhyeta nādhītāgamakoṭibhiḥ
110. āgamoktaṃ vivekotthaṃ dvidhā jñānaṃ pracakṣate
śabdabrahmāgamamayaṃ parabrahma vivekajam
111. advaitaṃ ke cid icchanti dvaitam icchanti cāpare

samaṃ tattvaṃ na jānanti dvaitādvaitavivarjitam
112. dve pade bandhamokṣāya na mameti mameti ca
mameti badhyate jantur nirmameti vimucyate
113. tat karma yan na bandhāya sā vidyā yā vimuktidā
āyāsāyāparaṃ karma vidyānyā śilpanaipuṇam
114. yāvat karmāṇi dīyante yāvat saṃsāravāsanā
yāvad indriyacāpalyaṃ tāvat tattvakathā kutaḥ
115. yāvat prayatnavego 'sti yāvat saṅkalpakalpanā
yāvan na manasaḥ sthairyaṃ tāvat tattvakathā kutaḥ
116. yāvad dehābhimānaś ca mamatā yāvad eva hi
yāvan na gurukāruṇyaṃ tāvat tattvakathā kutaḥ
117. tāvat tapo vrataṃ tīrthaṃ japahomārcanādikam
vedaśāstrāgamakathā yāvat tattvaṃ na vindati
118. tasmāt sarvaprayatnena sarvāvasthāsu sarvadā
tattvaniṣṭho bhaved devi yadīcchen mokṣam ātmanaḥ
119. dharmajñanaprasūnasya svargamokṣaphalasya ca
tāpatrayādisaṃtaptaś chāyāṃ mokṣataroḥ śrayet
120. bahunātra kim uktena rahasyaṃ śṛṇu pārvati
kulamārgād ṛte muktir nāsti satyaṃ na saṃśayaḥ
121. tasmāt kulārthatattvaṃ hi vijñeyaṃ śrīguror mukhāt
sukhena mucyate jantur ghorasaṃsārabandhanāt
122. iti te kathitaṃ kiñ cij jīvajātisthiti priye
samāsena kuleśāni kiṃ bhūyaḥ śrotum icchasi

iti śrīkulārṇave mahārahasye jīvasthitikathanaṃ
nāma
prathama ullāsaḥ

APPENDIX II

Variantförteckning till Kulārṇavas första kapitel

1, a–d. – Se anm.
2, b. – Ta: pañcakratuvidhāyaka; Kha, Lo 2: pañcakratuvidhānaka; Gar: śaraṇāgatavatsala.
2, c–d. – Saknas i Gar.
3, a–b. – Saknas i Gar.

3, a. – Ta, Lo 2: kuleśa.
3, b. – Lo 2: karuṇāmayavāridhe.
3, c–d. – Gar 2, c–d.
3, c. – Lo 2: sughore.
3, d. – Ta: sarvaduḥkhamalīmasāḥ.
4, a–d. – Gar 3, a–d.
4, b. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: (-sthāś) cānantā; Kha: ātatā.
4, c. – Ka, Ga: vilīyante.
4, d. – Ta: mokṣo.
5, a–d. – Gar 4, a–d.
5, a. – Kha, Lo 2: ghoraduḥkhabhavābdhau ca; Ka: ghoraduḥkodbhavā deva; Ṅa: ghoraduḥkhāturā deva; Ta: sadā duḥkhāturā deva.
5, b. – Lo 1: sukhaṃ.
5, c. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: devātra; Gar: mokṣeśa.
5, d. – Ta, Ox 1, Ox 2, Lo 2, Pa: mucyate.
6, a–d. – Gar 5, a–d.
6, a. – Gar: tārkṣya.
6, c. – Gar: yasya.
6, d. – Ṅa: saṃśayāt.
7, a–d. – Gar 6, a–d.
7, a. – Ta, Ox 1, Ox 2, Lo 1, Lo 2, Pa: devi.
7, d. – Ka, Ga: nirmalodayaḥ; Ṅa: nirmalāśayaḥ; Pa: avyayaḥ.
8, a–d. – Gar 7, a–d.
8, a.– Ṅa: ayaṃ.
8, d. – Gar: tadaṃśāj jīvasaṃjñakaḥ.
9, a–d. – Gar 8, a–d.
9, a. – Kha: atyantāyāsasahitā; Ṅa: asatyavidyopahatā; Gar: anādyavidyopahatād.
9, c. – Ta: garbhādyupādhisaṃbhinnāḥ; Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: devādyupādhisaṃbhinnās; Lo 2, Kha, Gha: sarve 'py upādhisaṃbhinnās; Ka: sarvādyupādhisaṃbhinnāḥ; Ṅa: sarvādyupādhibhinnās te.
9, d. – Ta: karaṇādibhiḥ; Ṅa: karmādibhir.
10, a–d. – Gar 9, a–d.
10, a–b. – Ta: sarvaduḥkhapradaiḥ svīyapuṇyapāpair; Lo 2: svīyaiḥ puṇyapāpair; Ox 1, Ox 2: pāpapuṇyarūpair.
10, d. – Ox 1, Ox 2, Pa: (āyur-) bhāgaṃ.
11, a–d. – Gar 10, a–d.
11, b. – Ta: mānuṣā mūḍhacetasaḥ; Ka, Ṅa: teṣām anto na vidyate; Gar, Lo 2, Pa: api paraṃ.

11, c. – Ta: sūkṣmaliṅgaśarīraṃ tad.
11, d. – Ta, Lo 1: akṣayaṃ; Gar: akṣaraṃ khaga.
12, a–d. – Gar 11, a–d.
12, a – Gar, Ox 1, Ox 2, Lo 1: ajāḥ; Pa: caiva; Kha, Gha: ajñāḥ.
13, a–d. – Gar 12, a–d.
13, a. – Lo 1: caturvidhaśarīrāṇāṃ.
13, b. – Ta: dhṛtvā dhṛtvā; Lo 1: kṛtvā bhuktiṃ; Lo 2: dhṛtvā lakṣasahasraśaḥ; Ka, Gha: sūkṣmāṇi bhūriśaḥ.
13, c. – Lo 2: sukṛtair; Ga: sukṛtātmā naraḥ.
13, d. – Ox 2: prāpnuyāt.
14, a–d. – Gar 13, a–d.
14, c. – Ox 1, Lo 1, Lo 2, Gar: mānuṣaṃ.
15, a–d. – Gar 14, a–d.
15, a. – Ta, Lo 2: janmasahasreṣu.
16, a–d. – Gar 15, a–d.
16, c. – Ga: saṃbhāvayati.
16, d. – Ox 2, Pa: pāpakaraś ca kaḥ.
17, a–d. – Gar 16, a–d.
17, a. – Ta, Lo 2: tataś cāpy uttamaṃ.
17, d. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa, Gar: brahmaghātakaḥ.
18, a–d. – Gar 17, a–d.
18, c. – Ta: dehadhanaṃ prāpya; Ga, Gha, Ṅa: dehadhanaṃ rakṣya; Pa: dehadhanaṃ rakṣan; Ox 1, Lo 2: dehadhanaṃ.
19, a–d. – Gar 18, a–d.
19, a. – Ta: rakṣet; Lo 2: rakṣet sarvātmanātmānam.
19, c. – Lo 2: rakṣārthaṃ.
19, d. – Ta: yāvat tattvaṃ na paśyati.
20, a–d. – Gar 19, a–d.
21, a–d. – Gar 20, a–d.
21, a. – Ta: śarīrarakṣaṇāyāsaḥ; Lo 2: śarīrarakṣaṇe yatnaḥ; Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: śarīrarakṣaṇopāyaḥ.
21, b. – Ta, Ox 1, Lo 2: kriyate; Ox 2, Lo 1, Pa: kartavyaḥ; Ta: janaiḥ.
21, c. – Ta, Lo 2: nahīcchanti; Ox 2, Lo 1, Pa: vapustyāgam; Ox 1, Gar: punastyāgam.
21, d. – Ta, Lo 2: kuṣṭhādirogataḥ.
22, a–d. – Gar 21, a–d.
22, a. – Ta: yatnena.
22, b. – Pa: dharmaṃ; Ṅa: dharmajñānārtham.
22, c. – Ta, Lo 2: ca.
22, d. – Ta: so 'cirāt parimucyate.
23, a–d. – Gar 22, a–d.

23, a. – Ka: athaiva.
24, a–d. – Gar 23, a–d.
24, c. – Ta: sthānaṃ; Lo 2: dehaṃ.
25, a–d. – Gar 26, a–d.
25, a–b. – Ta 25, c–d.
25, c–d. – Ta 25, a–b.
25, c. – Ta: sanādabhavane ko vā; Lo 2, Kha, Gha: sudīptabhavane ko vā; Ox 1: saṃdīpte bhavane ko hi; Ṅa: saṃdīpte bhavane ko vā; Gar: saṃdīptakoṇabhavane.
26, a–d. – Gar 24, a–d.
26, c. – Lo 1, Lo 2: vighnanti.
26, d. – Ta, Lo 2: samācaret.
27, a–d. – Gar 25, a–d.
27, d. – Ta, Lo 2: samācaret.
28, a–d. – Gar 27, a–d.
28, c. – Ta: sukhaduḥkharato jantur; Gar: sukhaṃ duḥkhaṃ jano hanta; Ka: sukhaduḥkhabhavodbhūtaḥ; Kha: sukhaduḥkhabhave bhūtaḥ; Gha: samaduḥkhabhāvabhūtaḥ; Ṅa: sukhaduḥkhair jano hanti.
29, a–d. – Gar 28, a–d.
29, a. – Ta, Lo 2: jaḍān.
29, b. – Ta, Lo 2: (āpad-)gatān dṛṣṭvātiduḥkhitān.
29, d. – Lo 2: tan na vetti kadā cana; Ṅa: na vetti hitam ātmanaḥ.
30, a–d. – Gar 29, a–d.
30, c. – Ta: taḍic cañcalam āyuś ca; Lo 2: āyuś ca.
30, d. – Ṅa: kasmād ato.
31, a–d. – Gar 30, a–d.
31, a. – Lo 1: śatajīvitam; Ṅa: śataṃ jīvitam itthañ ca; Kha: śataṃ jīvati yady alpaṃ.
31, b. – Ta: nidrā syād ardhahāriṇī; Lo 2: niśā syād ardhahāriṇī; Kha: nidrālasyārdhahāriṇī; Gar: nidrālasyais tadardhakam.
31, d. – Ox 1, Ox 2, Lo 2, Pa, Gar: alpaṃ tad api; Lo 1: alpaṃ bhavati niṣphalam.
32, a–d. – Gar 31, a–d.
32, a. – Ta: nirudvego.
32, d. – Ta: ghātakaiḥ kiṃ na hanyate.
33, a–d. – Gar 32, a–d.
33, b. – Ox 1, Gar: jīvenākramya saṃsthite; Pa: jīvenākramya cāsthite; Kha: śokavyavasthite.
33, c. – Ta: anitye 'priyasaṃsāre; Gar: anityapriyasaṃvāse.
33, d. – Gar: tiṣṭhati nirbhayaḥ.
34, a–d. – Gar 33, a–d.

34, a. – Ta: hitabuddhiḥ.
34, b. – Gar: dhruvasaṃjñakaḥ.
34, c. – Ox 1, Gar: arthavijñānaḥ.
34, d. – Ta: svamṛtyuṃ; Ṅa: ṣa mṛtyuṃ nahi vetti kim.
35, a–d. – Gar 34, a–d.
35, a. – Ta: na paśyet sa; Kha: na jānīte.
35, d. – Gar: devamāyāvimohitaḥ; Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: devi māyāvimohitaḥ.
36, a–d. – Gar 35, a–d.
36, a. – Ka, Kha, Ga, Gha: śaktimagnaṃ; Gar: tannimajjaj.
36, b. – Lo 2: kāmasāgare.
36, c. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa, Gar: mṛtyurogajarāgrāhair; Ṅa: mṛtyurogamahāgrāhe.
36, d. – Ta: na kiñ cid api budhyati; Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: budhyati.
37, a–d. – Gar 36, a–d.
37, a. – Ta, Lo 2: ayaṃ kāyo.
37, b. – Ta, Lo 2: jīryamāno; Ṅa: nirīkṣyate.
37, c. – Ox 1, Pa, Ta, Lo 2, Gar: ambhastho.
37, d. – Ta: naiva bhāvyate; Pa: viśīrṇaś cāvibhāvyate.
38, a–d. – Gar 37, a–d.; saknas i Pa.
38, a. – Ka, Kha, Ga, Gha: na bandho yujyate.
38, b. – Ox 2, Lo 1: ākāśasyāpi.
39, a–d. – Gar 38, a–d.
39, d. – Gar: śarīrasya ca kā kathā.
40, a–d. – Gar 39, a–d.
40, b. – Kha: vāñchitañ ca me.
40, c. – Ta, Lo 2: martyaṃ hi; Gar: jalpantam.
40, d. – Ga: vṛko yathā; Ṅa: vṛkodaraḥ.
41, a–d. – Gar 40, a–d.
41, d. – Gar: kṛtāntaḥ kurute vaśam; Ta, Lo 2: janaṃ.
42, a–d. – Gar 41, a–d.
42, a. – Lo 2: adya kartavyaṃ.
42, c–d. – Ta: nahi pratīkṣate mṛtyuḥ kṛtaṃ vāsya na vākṛtam; Lo 2: nahi pratīkṣate mṛtyuḥ kṛtam asya na vākṛtam.
43, a–d. – Gar 42, a–d.
43, c. – Ox 2, Pa: mṛtyuyātram; Lo 1: mṛtyuyātrām; Ga: aho mṛtyusamādiṣṭam; Ta, Lo 2: abhijño 'si.
43, d. – Ta: āyāntaṃ; Lo 2: āgataṃ; Ox 2: bhrātāraṃ.
44, a–d. – Gar 43, a–d.
44, a. – Ta, Lo 2: āśāsūcīvinirbhinnaṃ.
44, b. – Ṅa: miśraṃ.

45, a–d. – Gar 44, a–d.
45, b. – Kha: rogagatān api.
45, c. – Kha, Lo 2: sarvāṃś ca hiṃsati (Kha: hiṃsate); Ta: saṃviśate; Ṅa: ādiśate.
46, a–d. – Saknas i Gar.
46, b. – Kha, Gha, Lo 2: bhūtarāśayaḥ.
46, d. – Ta: samācaret.
47, a–d. – Saknas i Gar.
47, c. – Ta, Lo 2: parastrīdhanalobhāc ca.
48, a–d. – Saknas i Gar.
48, a. – Lo 1: vedaśāstrādyavijñānāt.
48, b. – Ta: gurvanarcanāt.
49, a–d. – Saknas i Gar.
49. b. – Ta: nā sarpaḥ paśavo; Ka, Kha, Ga, Gha: kṣut sarpaḥ paśavo.
49, c. – Ta: maraṇaṃ; Kha, Lo 2: niryāṇaṃ.
49, d. – Lo 2: mānavāḥ.
50, a–d. – Saknas i Gar.
50, a. – Ta, Lo 2: tṛṇajalaukeva; Lo 1: tṛṇajalaukāvad.
50, b. – Pa: dehāntaram anuvrajet; Lo 2: viśet.
50, c. – Ta: saṃprāpya param aṃśena; Ga: saṃprāpya uttaram evainam; Ka, Kha, Gha: saṃprāpya uttaraṃ dehaṃ; Lo 2: saṃprāpya cottaraṃ dehaṃ; Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: saṃprāpya cottarāṃśena.
50, d. – Ox 1, Ox 2, Lo 1: paurvikam; Ta, Lo 2: pūrvajam.
51, a–d. – Saknas i Gar.
51, b. – Ox 1: gehaṃ purādikam; Ta, Lo 2: dehāntarādikam.
51, d. – Ta: āgataḥ.
52, a–d. – Saknas i Gar.
52, b. – Lo 1: sukhaduḥkhādi.
53, a–d. – Saknas i Gar.
53, a. – Ga, Gha: ihaiva.
54, a–d. – Saknas i Gar.
54, c. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: ātmāparādhavṛkṣānāṃ.
54, d. – Lo 2: dehinaḥ.
55, a–d. – Saknas i Gar.
55, b. – Ta: ca; Lo 2: hi.
55, c. – Ta, Lo 2: saṅgāc ca calate.
55, d. – Kha, Lo 2: kim utānātmavit priye; Ka, Ga, Gha: kim anātmavit.
56, a–d. – Gar 56, a–d.
56, c. – Ta, Lo 2: sadbhiḥ saha sa kartavyaḥ; Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: mahadbhiḥ.

56, d. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: santaḥ saṅgasya.
56, a–d. – Gar: tasmāt saṅgaḥ sadā tyājyaḥ sarvas tyaktuṃ na śakyate/ mahadbhiḥ saha kartavyaḥ santaḥ saṅgasya bheṣajam.
57, a–d. – Gar 57, a–d.
57, b. – Ṅa: niścalaṃ.
57, d. – Ka, Ga, Gha: adharmagaḥ.
58, a–d. – Gar 49, a–d.
58, a. – Gar: yāvantaḥ.
58, c. – Ta, Lo 2: viśanty ete.
58, d. – Lo 2: śarīre.
59, a–d. – Gar 45, a–d.
59, b. – Ta, Lo 2: tyaktvā; Gar: yāti yamālayam; Ṅa: sureśvari.
60, a–d. – Gar 46, a–d.
60, a. – Ta: duḥkhamūlo.
60, d. – Gar: nāparaḥ kva cit.
61, a–d. – Gar 47, a–d.
61, a. – Ga: ārambhaḥ.
61, b. – Ta: āśrayaṃ.
61, c. – Ta, Lo 2: ālayaṃ; Ox 2, Lo 1, Pa: nilayaṃ.
61, d. – Gar: kṣaṇāt.
62, a–d. – Saknas i Gar.
62, a. – Kha, Gha: arajjubandhanaṃ.
62, b. – Ta, Lo 2: miśrīkṛtamahāviṣam.
63, a–d. – Saknas i Gar.
63, b. – Ta, Lo 2: sarvaṃ duḥkham idaṃ; Ṅa: jagat.
64, a–d. – Gar 48, c–d.
64, a. – Ta, Lo 2: lauhadārumayaiḥ.
64, b. – Ox 2, Lo 1, Pa: dṛḍhabandho; Ta: dṛḍhabandho 'pi mucyate; Gar: pumān baddho vimucyate.
64, c–d. – Saknas i Ox 1.
64, c. – Gar: putradāramayaiḥ pāśair; Kha: saṃyuktaḥ.
65, a–d. – Saknas i Gar.
65, a. – Pa: kuṭumbamāyāyuktasya.
65, b. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: kutaḥ sattvādayo guṇāḥ; Lo 2, Ka, Ga, Gha: śrutiśīlādayo guṇāḥ.
65, c–d. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: apakvaṃ bhuñjamānasya naśyanty aṅgāni tena hi.
65, d. – Ṅa: tena hi; Ta, Lo 2: aṅgena kevalam.
66, a–d. – Gar 50, a–d.
66, a. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: vañcitāśeṣacittais; Ṅa: vāñchitāśeṣacittais.

66, b. – Ka: vinaśyati.
66, d. – Ox 1: dehasyendriyataskaraiḥ.
67, a–d. – Gar 51, a–d.
67, b. – Ta, Lo 2: lauhaśaṅkuṃ.
67, d. – Ṅa: māyāśīlaṃ.
68, a–d. – Gar 52, a–d.
68, a. – Gar: hitāhite; Lo 1, Pa: ajānanto.
68, c – Pa: kukṣapūraṇaniṣṭhā; Lo 2: kukṣibharaṇa.
68, d. – Gar: te narā nārakāḥ khaga.
69, a–d. – Gar 53, a–d.
69, d. – Gar: paśuḥ smṛtaḥ.
70, a–d. – Gar 54, a–d.
70, c. – Lo 2: maithunanidrābhyāṃ.
70, d. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: bādhyate mānavaḥ; Gar: bādhyante mūḍhamānavāḥ.
71, a–d. – Gar 55, a–d.
71, a. – Ta, Lo 2: svadehadharmadārādi; Ox 2, Lo 1: svadehadharmarāgādi.
71, d. – Lo 2: teṣām anto na vidyate.
72, a–d. – Gar 58, a–d.; saknas i Lo 1.
72, b. – Lo 2: sarvajantavaḥ.
72, c. – Ta, Lo 2: paraṃ tattvaṃ.
72, d. – Ta: mūḍhā naśyanti; Gar: naśyanti dāmbhikāḥ.
73, a–d. – Gar 59, a–d.
73, b. – Ta: kratucaryādi; Ṅa: vratadharmādi.
73, c. – Ta, Lo 2: ajñānasaṃyutātmānaḥ; Ka: ajñānasaṃhatātmānaḥ.
74, a–d. – Gar 60, a–d.
75, a–d. – Gar 61, a–d.
75, a. – Ta, Lo 1, Lo 2: ekabhaktopavāsādyair.
75, d. – Ka, Gha, Gar: mama māyāvimohitaḥ.
76, a–d. – Gar 62, a–d.
76, b. Ṅa: siddhir.
76, c. – Gar: eva.
76, d. – Ta: mṛtaḥ kiṃ nu.
77, a–d. – Gar 63, a–d.
77, a. – Ta: dhanāhārārjane; Ṅa: dhanārjanopayuktās te.
77, b. – Gar: veṣadhāriṇaḥ.
77, c. – Ṅa: lubdhā.
77, d. – Ta, Gar: janān api.
78, a–d. – Gar 64, a–d.
78, a. – Ta, Lo 2: sāṃsārikasukhāsaktam.

79, a–d. – Gar 65, a–d.
79, d. – Ta, Lo 2: yoginas; Ṅa: viviktās.
80, a–d. – Gar 66, a–d.
80, a. – Ta, Lo 2: mṛdbhasmamrakṣaṇād devi.
80, c–d. – Ta, Lo 2: mṛdbhasmavāsino grāmyāḥ kiṃ te muktā bhavanti hi.
81, a–d. – Saknas i Gar; Ta 85, a–d.; Lo 2: 83, a–d.
81, d. – Ta, Lo 2: yoginas.
82, a–d. – Gar 67, a–d.; Ta, Lo 2: 81, a–d.
82, b. – Ga: caranti.
82, c. – Gar: jambūkākhumṛgādyāś ca.
82, d. – Ta, Lo 2: yoginas.
83, a–d. – Gar 68, a–d.; Ta 82, a–d.; Lo 2: 84, a–d.
83, a. – Lo 2: hi.
83, b. – Ka, Kha, Gha, Lo 2: gaṅgātīraṃ samāśritāḥ; Ga: gaṅgānīraṃ samāśritāḥ.
83, c. – Ga: maṇḍūkamatsyakumbhīrāḥ.
83, d. – Gar, Lo 2: yoginas.
84, a–d. – Saknas i Gar, Ka och Lo 1; Ta 83, a–d.; Lo 2: 85, a–d.
84, d. – Ox 1: muktās te 'pi bhavanti kim; Ta: vibudhāḥ kiṃ bhavanti hi; Lo 2: vibudhās te bhavanti kim.
85, a–d. – Gar 69, a–d.; Ta 84, a–d.; Lo 2: 82, a–d.
85, b. – Gar: kadā cid api cātakāḥ.
85, d. – Gar: vratinas.
86, a–d. – Gar 70, a–d.
86, b. – Ta: lokavañcanakārakam.
86, c. – Lo 2: kāraṇaṃ devi.
86, d. – Gar: khageśvara.
87, a–d. – Gar 71, a–d.
87, b. – Gar: khaga.
87, c. – Kha, Lo 2: parātmānaṃ.
88, a–d. – Gar 72, a–d.
88, b. – Ta: tāḍyamānā; Gar: ūhyamānā.
88, c. – Ta: kālormigrāhagrastāś ca.
89, a–d. – Gar 73, a–d.
89, b. – Ka, Kha, Gha, Lo 2: parāmnāyaṃ.
89, c–d. – Kha, Lo 2: viṇmūtrañ ca tatas tasmāt tat sarvaṃ kākabhojanam (Lo 2: kākabhakṣaṇam).
89, c. – Ta: tasyāpi; Gar: tasyaiva.
90, a–d. – Gar 74, a–d.
90, a. – Gar: idaṃ jñātam.

90, c. – Gar: aharniśaṃ śāstraṃ.
91, a–d. – Gar 75, a–d.
91, a. – Lo 2: vākavyūhavinibandhena; Ṅa: kāvyacchandonibandhena.
91, b. – Ox 1: kathālaṅkāraśobhitāḥ; Lo 1: kāvyālaṅkāraśobhinaḥ; Ta, Ox 2, Pa: kāvyālaṅkāraśobhinā; Lo 2: kāvyālaṅkāraśobhinyā.
92, a–d. – Gar 76, a–d.
92, a. – Kha, Gha, Lo 2: paramaṃ bhāvaṃ.
93, a–d. – Gar 77, a–d.
93, a. – Kha: kathaṃ yānty unmanībhāvaṃ.
93, b. – Ta, Lo 2: hi.
93, c. – Lo 2: ahaṅkārahatāḥ.
93, d. – Ta: upadeśavivarjitāḥ.
94, a–d. – Gar 78, a–d.; saknas i Ox 1 och Ox 2.
94, b. – Ta, Lo 2: vivadanti parasparam.
95, a–d. – Gar 79, a–d.
95, a–b. – Saknas i Ox 1 och Ox 2.
95, b. – Lo 1, Pa: jighrati.
95, d. – Lo 2: durlabhā bhāvabhedakāḥ; Ta: bhāvavedakaḥ.
96, a–d. – Gar 80, a–d.
96, b. – Ox 1: śāstreṇa; Kha: yujyate.
96, c. – Ta: kakṣagataṃ chāgaṃ; Ox 1, Lo 1, Pa, Gar: kukṣigate chāge.
96, d. – Ta, Gar, Ox 1, Lo 2: kūpe.
97, a–d. – Gar 81, a–d.
97, b. – Ta, Lo 2: śābdabodho.
97, c. – Lo 1: nivartati.
97, d. – Lo 2: dīpavartinā; Ṅa: dīpaśikhayā.
98, a–d. – Gar 82, a–d.
98, b. – Gar: yathāndasya ca darpaṇam; Ta: andhasyādarśadarśanam; Ka, Kha, Gha, Ṅa: andhasya darśanaṃ yathā.
98, c. – Gar: ataḥ prajñāvatāṃ.
98, d. – Gar: lakṣaṇam; Ta, Lo 2: kāraṇam.
99, a–d. – Saknas i Gar.
99, b. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: pārśvayor iti.
100, a–d. – Saknas i Gar.
100, a–b. – Ta, Ka, Ga, Gha, Ṅa 99, e–f.
100, c–d. – Saknas i Ta, Ka, Ga, Gha och Ṅa.
100, a. – Ta, Lo 2: sadvidyādānaśūrādyair.
100, b. – Ta: vikhyātamānavāḥ.
100, d. – Kha: dūrasthaḥ; Lo 2: kṣipyate.
101, a–d. – Saknas i Gar; Ta 100, a–d.
101, b. – Gha: parokṣagrahaṇaṃ kutaḥ; Ta, Lo 2: kutaḥ.

101, c–d. – Ox 2, Lo 1: evaṃ ye śāstrasaṃmūḍhā dūrasthās te na saṃśayaḥ.
102, a–d. – Gar 83, a–d.; Ta 101, a–d.
102, a. – Gar: jñātam.
102, b. – Ta, Lo 2: sarvataḥ; Gar: sarvaṃ tu; Ox 1: icchasi.
102, c. – Ta: devi varṣasahasrāyuḥ; Lo 2: devi varṣaśatāyuś ca; Ka, Ga, Ṅa: varṣasahasrais tu.
102, d. – Ox 1: gacchasi.
103, a–d. – Gar 84, a–d.; Ta 102, a–d.
103, a. – Gar: anekāni ca śāstrāṇi.
103, b. – Ox 1, Ox 2, Pa: cālpāyur.
103, d. – Ta: ivāmbhasaḥ; Lo 2: haṃsaḥ kṣīram ivāmbhasi.
104, a–d. – Gar 85, a–d.; Ta 103, a–d.
104, a. – Ta, Lo 2: sarvaśāstrāṇi.
104, b. – Ta, Lo 2: jñātvā hi; Pa: jñātvārthabuddhimān.
104, d. – Ta: sarvaśāstraṃ parityajet.
105, a–d. – Gar 86, a–d.; Ta 104, a–d.
105, c. – Gar: tathā tārkṣya.
106, a–d. – Gar 87, a–d.; Ta 105, a–d.
106, c. – Ta, Lo 2: hi muktiḥ syān.
106, d. – Gar: nānyathā vinatātmaja.
107, a–d. – Gar 88, a–d.; Ta 106, a–d.
107, a. – Ta, Lo 2: nāśramāḥ; Pa: nāśramaṃ; Ox 2: bhukter; Ṅa: na vedāḥ.
107, b. – Lo 2: darśanādi.
107, c. – Ta, Lo 2: sarvaśāstrāṇi.
108, a–d. – Gar 89, a–d.; Ta 107, a–d.
108, a. – Ka: gurubhāvaikā; Kha, Lo 2: tattvabhāvaikā.
108, c. – Ta: kāṣṭhabhāraśramād asmād; Kha, Lo 2: kāṣṭhādikāraṇaṃ yasmād.
108, d. – Ox 2: evaṃ saṃjīvanaṃ param; Lo 1: svekaṃ saṃjīvanaṃ param.
109, a–d. – Gar 90, a–d.; Ta 108, a–d.
109, a. – Ta: advaitaṃ tu śivenoktaṃ; Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: śive.
109, d. – Ta, Lo 2: nānyathāgamakoṭibhiḥ.
110, a–d. – Gar 91, a–d; Ta 109, a–d.
110, a. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Lo 2, Ta: āgamotthaṃ.
110, d. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Lo 2, Pa, Ta: paraṃ brahma.
111, a–d. – Gar 92, a–d.; Ta 110, a–d.
111, c. – Ta, Lo 2: mama tattvaṃ.
112, a–d. – Gar 93, a–d.; Ta 111, a–d.

112, b. – Ta, Lo 2: mameti nirmameti ca; Ox 2: nirmameti mameti ca.
112, c. – Ox 1, Pa, Ta: bādhyate; Ka, Ga, Gha: bādhate.
112, d. – Lo 1: na mameti ca mucyate; Ta: na mameti vimucyate; Ox 2: nirmameti pramucyate; Ox 1, Pa, Gar: na mameti pramucyate.
113, a–d. – Gar 94, a–d.; Ta 112, a–d.
113, b. – Ta: vidyā sā yā vimuktaye; Lo 2: sā vidyā yā vimuktaye.
113, c. – Ox 1: āyāsāya paraṃ karma; Lo 2: āyāsādi paraṃ karma.
114, a–d. – Gar 95, a–d.; Ta 113, a–d.
114, a. – Ta, Lo 2: yāvat kāmādi dīpyeta.
114, b. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Lo 2, Pa: tāvat.
115, a–d. – Ta 114, a–d.
115, a–b. – Gar 96, c–d.; Ox 1: 115, c–d.
115, c–d. – Gar 97, a–b.; Ox 1: 116, a–b.
115, a. – Pa: prayatne vego.
115, b. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa: tāvat; Lo 2: tāvat saṃsāravāsanā.
115, c. – Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa, Gar: yāvan no.
115, d. – Gar: na yāvac chāstracintanam; Pa: mamatā yāvad eva hi.
116, a–d. – Ta 115, a–d.; Lo 1: 117, a–d.
116, a–b. – Saknas i Pa; Gar 96, a–b.; Ox 1: 115, a–b.
116, c–d. – Gar 97, c–d.; Ox 1: 116, c–d.
116, b. – Ta: yāvad asti hi.
117, a–d. – Gar 98, a–d.; Ta 116, a–d.; Lo 1: 116, a–d.
117, a. – Ṅa: yāvat.
117, d. – Ṅa: tāvat tattvakathā kutaḥ; Ta: vindate.
118, a–d. – Gar 99, a–d.; Ta 117, a–d.
118, c. – Gar: bhavet tārkṣya.
118, d. – Kha, Ṅa, Lo 2: yadīcchet siddhim.
119, a–d. – Gar 100, a–d.; Ta 118, a–d.
119, a. – Ta, Lo 2: dharmajñānasupuṣpasya; Ṅa: dharmajñānakhapuṣpasya.
119, b. – Ta, Lo 2: svargaloka; Ox 2, Lo 1, Pa: svargabhoga; Ṅa: svakuloktaphalasya.
119, c. – Ta, Lo 2: tāpatrayārtisaṃtaptaś.
119, d. – Ṅa: kalpataroḥ.
120, a–d. – Saknas i Gar; Ta 119, a–d.
120, b. – Lo 2: śṛṇu matprāṇavallabhe.
120, c. – Ta: kuladharmam.
120, d. – Lo 2: satyaṃ varānane.
121, a–d. – Gar 101, a–d.; Ta 120, a–d.
121, a–b. – Ta, Lo 2: tasmād vadāmi te tattvaṃ (Ta: tattvaṃ te) vijñāya śrīguror mukhāt; Gar: tasmāj jñanenātmatattvaṃ vijñeyaṃ śrīguror mukhāt.

121, c. – Ta, Lo 2: mucyate devi.
121, d. – Ka, Kha, Gha, Lo 2: ghorasaṃsārasāgarāt.
122, a–d. – Saknas i Gar (se anm.); Ta 121, a–d.
122, a. – Ta: kathitā kā cij.
122, b. – Ka, Kha, Ga, Lo 2: jīvajñānasthitiḥ; Gha: jīvajñānasthiteḥ; Ox 1, Ta: jīvajātisthitiḥ; Ox 2, Lo 1, Pa, Ṅa: jīvajātisthitiṃ.

APPENDIX III

Parallellversförteckning till Kulārṇavas första kapitel

1.7 – Kaul. N. 1.23: d) nirmalodayaḥ.
1.8 – Kaul. N. 1.24.
1.9 – Kaul. N. 1.25: c) sarve 'py upādhisaṃbhinnās.
1.13 – Kaul. N. 1.26: b) dhṛtvā dhṛtvā; c) sukṛtair.
1.14 – Kaul. N. 1.27.
1.15 – Kaul. N. 1.28: a–b) tatra janmasahasreṣu janmaikam api bhāgyataḥ.
1.16 – Kaul. N. 1.29.
1.17 – Kaul. N. 1.30: a) tataś cāpy uttamaṃ.
Brāhmadh. 2.4.12 (Indische Sprüche 4330): a) prāpya cāpy uttamaṃ.
1.18 – Kaul. N. 1.31: c) tasmād dehadhanaṃ rakṣan.
1.20 – Vikramac. 211 (Indische Sprüche 4124): a–b) punar dārāḥ punar vittaṃ punaḥ kṣetraṃ punaḥ punaḥ; d) śarīraṃ na.
Jfr Vṛddha-Cāṇ. 14.3 (Indische Sprüche 4126): punar vittaṃ punar mitraṃ punar bhāryā punar mahī/etat sarvaṃ punar labhyaṃ na śarīraṃ punaḥ punaḥ.
1.24f. – Jfr Vṛddha-Cāṇ. 4.4 (Indische Sprüche 5480): yāvat svastho hy ayaṃ deho yāvan mṛtyuś ca dūrataḥ/tāvad ātmahitaṃ kuryāt prāṇānte kiṃ kariṣyati.
Jfr också Bhartṛ. 3.76 (Indische Sprüche 5479): yāvat svastham idaṃ śarīram arujaṃ yāvaj jarā dūrato yāvac cendriyaśaktir apratihatā yāvat kṣayo nāyuṣaḥ/ātmaśreyasi tāvad eva viduṣā kāryaḥ prayatno mahān saṃdīpte bhavane tu kūpakhananaṃ pratyudyamaḥ kīdṛśaḥ.
1.26 – Jfr Bhartṛ. 3.39 (Indische Sprüche 6323): vyāghrīva tiṣṭhati jarā paritarjayantī rogāś ca śatrava iva praharanti dehe/āyuḥ parisravati bhinnaghaṭād ivāmbho lokas tathāpy ahitam ācaratīti citram.

Jfr också Garuḍa P., s. 328 f. (ed. Bhattacharya 111.10).
1.28 f. – Jfr Bhartṛ. 3.44 (Indische Sprüche 931): ādityasya gatāgatair ahar ahaḥ saṃksīyate jīvitaṃ vyāpārair bahukāryabhāragurubhiḥ kālo na vijñāyate/dṛṣṭvā janmajarāvipattimaraṇaṃ trāsaś ca notpadyate pītvā mohamayīṃ pramādamadirām unmattabhūtaṃ jagat.
1.31 – Jfr Bhartṛ. 3.50 (Indische Sprüche 996): āyur varṣaśataṃ nṛṇāṃ parimitaṃ rātrau tadardhaṃ gataṃ tasyārdhasya parasya cārdham aparaṃ bālatvavṛddhatvayoḥ/śeṣaṃ vyādhiviyogaduḥkhasahitaṃ sevādibhir nīyate jīve vāritaraṃgabudbudasame saukhyaṃ kutaḥ prāṇinām.
Jfr också Garuḍa P., s. 348 (ed. Bhattacharya 115.27).
1.33 – Mahābh. 12.12050 (Indische Sprüche 4377): a) phenamātropame; d) kathaṃ svapiṣi putraka.
Jfr också Bhartṛ. 3.50 (se ovan, 1.31).
1.36 – Mahābh. 12.876b–877a (Indische Sprüche 6821): a) saṃnimajjej (ed. Calc.: saṃnimajjaj); c) jarāmṛtyumahāgrāhe; d) avabudhyate.
1.37 – Hit. 4.63 (Indische Sprüche 4227): d) viśīrṇaḥ san vibhāvyate.
1.39 – Jfr Bhartṛ. 3.64 (Indische Sprüche 5197): yadā meruḥ śrīmān nipatati yugāntāgninihataḥ samudrāḥ śuṣyanti pracuramakaragrāhanilayāḥ/dharā gacchaty antaṃ dharaṇidharapādair api dhṛtā śarīre kā vārttā karikalabhakarṇāgracapale.
1.41 – Mahābh. 12.9946b–9947a (Indische Sprüche 1102): d) mṛtyur ādāya gacchati. – För c–d jfr Mahābh. 12.6542 och Gar i variantförteckningen.
1.42 – Mahābh. 12.6536b–6537a (Indische Sprüche 6595). – För d jfr Subhāṣitārṇava 94 och Ox 1, Ox 2, Lo 1, Pa och Gar i variantförteckningen.
Också identisk med Agni P. 159. 8b–9a.
1.45 – Mahābh. 12.5719 (Indische Sprüche 5686): a) yauvanasthāṃś ca bālāṃś ca.
1.49 – Jfr Hit. 1.156 (Indische Sprüche 2358): jalam agniṃ viṣaṃ śastraṃ kṣud vyādhī patanaṃ gireḥ/nimittaṃ kiṃ cid āsādya dehī prāṇair vimucyate.
1.53 – Subhāṣ. 271 (Indische Sprüche 5176): a) yad atra kriyate; c) mūlasikteṣu vṛkṣeṣu; d) jāyate.
1.54 – Hit. 1.35 (Indische Sprüche 5803): a–b) rogaśokaparītāpabandhanavyasanāni ca.
1.56 – Hit. 4.89 (Indische Sprüche 6674).
1.58 – Hit. 4.69 (Indische Sprüche 5474).
1.69 – Jfr Bhartṛ. 407, ed. Kosambi: āhāranidrābhayamaithunañ ca samānam etat paśubhir narāṇām/jñāne narāṇām adhiko viśeṣo jñānena hīnāḥ paśubhiḥ samānāḥ. – Se även Indische Sprüche 1077 (något avvikande).
1.70 – Jfr Subhāṣ. 270 (Indische Sprüche 4319): prātar mūtrapurīṣābhyāṃ madhyāhne kṣutpipāsayā/doṣā kāmena bādhyante prāṇino niśi nidrayā.
1.94 – Jfr Vṛddha-Cāṇ. 15.12 (Indische Sprüche 3872): paṭhanti caturo vedān dharmaśāstrāṇy anekaśaḥ/ātmānaṃ naiva jānanti darvī pākarasaṃ yathā.
1.95 – Jfr Subhāṣ. 282 (Indische Sprüche 7132): sulabhāni hi śāstrāṇi upadeṣṭā tu durlabhaḥ/śiro vahati puṣpāṇi gandhaṃ jānāti nāsikā.
1.102 – Paiṅgala U. 4.16: b) tat sarvaṃ jñātum; c) api varṣasahasrāyuḥ; d) nādhigacchati.
1.103 – Subhāṣ. 92 (Indische Sprüche 7605): d) -d dhaṃsaḥ kṣīram ivāmbhasi.
1.110 – Kaul. N. 1.43b–44a: a) āgamotthaṃ; d) paraṃ brahma.
1.111 – Kaul. N. 1.44b–45a: c) paraṃ tattvaṃ.
Dattātreya, Avadhūta-Gītā 1.36: c) samaṃ tattvaṃ na vindanti.
1.112 – Paiṅgala U. 4.19b–20a.
Kaul. N. 1.45b–46a: b) nirmameti ca; d) vimuktir nirmameti ca.
1.113 – Jfr Kaul. N. 1.46b–47: vidyāvidyādvayor yogāt pakṣadvayam udīritam/tat karma yac ca bandhāya sāvidyā parikīrtitā/yan na bandhāya tat karma sā vidyā parikīrtitā.
1.114 ff. – Jfr Kaul. N. 1.48–50: yāvat saṅkalpakarmāsti tāvad eva hi bandhanam/yāvat tad eva naivāsti tāvad eva hi mokṣaṇam//japahomārcanaṃ tīrthaṃ vedaśāstrāgamādikam/tāvad eva hi sarvañ ca yāvat tattvaṃ na vindati//ataḥ prayatno dhīraḥ sarvāvasthāsu sarvadā/tattvaniṣṭho bhavec caiva yadīcchen mokṣam ātmanaḥ.
1.117 – Jfr Paiṅgala U. 4.18: anantakarma śaucañ ca japo yajñas tathaiva ca/tīrthayātrābhigamanaṃ yāvat tattvaṃ na vindati.

APPENDIX IV

Paralleller till Kulārṇavas första kapitel i Rudra-yāmala

1.14 – 1.157c–d/158a–b: d) tattvajñānan tu vidyate.
1.15c–d/16a–b – 1.158c–d/159a–b: kadā cil labhyate janma mānuṣyaṃ puṇyasañcayāt/sopānībhūtamokṣasya mānuṣyaṃ janma durlabham.

1.18 – 1.160c–d/161a–b: b) puruṣārtho na labhyate; c–d) tasmāc charīraṃ saṃrakṣya nityaṃ jñānaṃ prasādaya.

1.29c–d/31 – 1.174/177a–b: loko mohasurāṃ pītvā na vetti hitam ātmanaḥ/sampadaḥ svapnam eva syāt yauvanaṃ kusumopamam//taḍic ca palam āyuś ca kasyāpy ajñānato dhṛtiḥ/śatam jīvati martyaś ca nidrā syād ardhahāriṇī//ardhaṃ harati kāminyāsaktabuddhiḥ pratāpinī/asadvṛttiś ca mūḍhānāṃ hanty āyuṣam aharniśam//bālyarogajarāduḥkhaiḥ sarvaṃ tad api niṣphalam.

1.59c–d/60 – 1.177c–d/178: strīputrapitṛmātrādisambandhaḥ kena hetunā//duḥkhamūlo hi saṃsāraḥ sa yasyāsti sa duḥkhitaḥ/asya tyāgaḥ kṛto yena sa sukhī nātra saṃśayaḥ.

1.79 – 1.181c–f: d) vratinas te bhavanti kim.

1.81/82 – 1.182/83: tṛṇaparṇodakāhārāḥ satataṃ vanavāsinaḥ/hariṇādimṛgāś caiva tāpasās te bhavanti kim//śītavātātapasahā bhakṣyābhakṣyasamā api/caranti śūkarādyāś ca vratinas te bhavanti kim.

1.83 – 1.185.

1.90 – 22.29: c–d) paṭhanty aharniśaṃ śāstraṃ paratattvaparāṅmukham.

1.95 – 1.210: vṛkṣo vahati puṣpāni gandhaṃ jānāti nāsikā/paṭhanti tattvaśāstrāṇi durlabhā bhāvabodhakāḥ; 22.30: c–d) paṭhanti mama tantrāṇi durlabhā bhāvabodhakāḥ.

1.98 – 1.211: prajñāhīnasya paṭhanam andhasyādarśadarśanam/ prajñāvato dharmaśāstraṃ bandhanāyopakalpyate.

1.103 – 1.202c–d/203: api varṣasahasreṇa śāstrāntaṃ naiva gacchati//tarkādyanekaśāstrāṇi alpāyur vighnakoṭayaḥ/tasmāt sāraṃ vijānīyāt kṣīraṃ haṃsam ivāmbhasi.

APPENDIX V

Sanskrittext till Kulārṇavas andra kapitel

śrīdevy uvāca:

1. kuleśa śrotum icchāmi sarvajīvadayānidhe
kuladharmas tvayā deva sūcito na prakāśitaḥ
2. tasya dharmasya māhātmyaṃ sarvadharmottamasya ca
vada me parameśāna yadi te 'sti kṛpā mayi

śrīśvara uvāca:

3. śṛṇu devi pravakṣyāmi yan māṃ tvaṃ paripṛcchasi
tasya śravaṇamātreṇa yoginīnāṃ priyo bhavet

4. brahmaviṣṇuguhādīnāṃ na mayā kathitaṃ purā
kathayāmi tava snehāc chṛṇuṣvaikāgracetasā
5. pāraṃparyakramāyātaṃ vaktrād vaktreṣu saṃsthitam
akathyaṃ paramārthena tathāpi kathayāmi te
6. tvayāpi gopitavyaṃ hi na deyaṃ yasya kasya cit
deyaṃ bhaktāya śiṣyāya anyathā patanaṃ bhavet
7. sarvebhyaś cottamā vedā vedebhyo vaiṣṇavaṃ param
vaiṣṇavād uttamaṃ śaivaṃ śaivād dakṣiṇam uttamam
8. dakṣiṇād uttamaṃ vāmaṃ vāmāt siddhāntam uttamam
siddhāntād uttamaṃ kaulaṃ kaulāt parataraṃ nahi
9. guhyād guhyataraṃ devi sārāt sāraṃ parāt param
sākṣāc chivapadaṃ devi karṇāt karṇagataṃ kulam
10. mathitvā jñānamanthena vedāgamamahārṇavam
sārajñena mayā devi kuladharmaḥ samuddhṛtaḥ
11. ekataḥ sakalā dharmā yajñatīrthavratādayaḥ
ekataḥ kuladharmas tu tatra kaulo 'dhikaḥ priye
12. praviśanti yathā nadyaḥ samudraṃ ṛjuvakragāḥ
tathaiva samayāḥ sarve praviṣṭāḥ kulam eva hi
13. yathā hastipade līnaṃ sarvaprāṇipadaṃ bhavet
darśanāni ca sarvāṇi kula eva tathā priye
14. yathā jāmbūnadenāmba sadṛśaṃ loham asti cet
tathā ca kuladharmeṇa samayo 'nyaḥ samo bhavet
15. yathāmarataraṅgiṇyā na samāḥ sakalāpagāḥ
tathaiva samayāḥ sarve kuladharmeṇa no samāḥ
16. merusarṣapayor yadvat sūryakhadyotayor iva
tathānyasamayasyāpi kulasya mahad antaram
17. asti cet tvatsamā nārī matsamaḥ puruṣo 'sti cet
kulena samadharmaṃ tu kathayeta tadā priye
18. kuladharmaṃ hi mohena yo 'nyadharmeṇa durmatiḥ
sakṛt sādhāraṇaṃ brūyāt so 'ntyajo nāntyajo 'ntyajaḥ
19. yo vā kulādhikaṃ dharmam ajñānād vadati priye
brahmahatyādhikaṃ pāpaṃ sa prāpnoti na saṃśayaḥ
20. kuladharmapravahaṇaṃ samāruhya narottamaḥ
svargadvīpāntaraṃ gatvā mokṣaratnaṃ samaśnute
21. darśaneṣu ca sarveṣu cirābhyāsena mānavāḥ
mokṣaṃ labhante kaule tu sadya eva na saṃśayaḥ
22. bahunātra kim uktena śṛṇu matprāṇavallabhe
na kaulasamadharmo 'sti tvāṃ śape kulanāyike
23. yogī cen naiva bhogī syād bhogī cen naiva yogavit
bhogayogātmakaṃ kaulaṃ tasmāt sarvādhikaṃ priye
24. bhogo yogāyate sākṣāt pātakaṃ sukṛtāyate

4–742566 Carlstedt

mokṣāyate ca saṃsāraḥ kuladharme kuleśvari
25. brahmendrācyutarudrādidevatā munirākṣasāḥ
kuladharmaparā devi mānuṣeṣu ca kā kathā
26. vihāya sarvadharmāṃś ca nānāgurumatāni ca
kulam eva vijānīyād yadīcchet siddhim ātmanaḥ
27. pūrvajanmakṛtābhyāsāt kulajñānaṃ prakāśate
svapnotthitapratyayavad upadeśādikaṃ vinā
28. janmāntarasahasreṣu yā buddhir vihitā nṛṇām
tām eva labhate jantur upadeśo nirarthakaḥ
29. śaivavaiṣṇavadaurgārkagāṇapatyendusaṃbhavaiḥ
mantrair viśuddhacittasya kaulajñānaṃ prakāśate
30. sarvadharmāś ca deveśi punarāvartakāḥ smṛtāḥ
kuladharmasthitā ye ca te sarve 'py anivartakāḥ
31. purākṛtatapodānayajñatīrthajapavrataiḥ
kṣīṇāghānāṃ nṛṇāṃ devi kaulajñānaṃ prakāśate
32. tvam ahaṃ devi kalyāṇi yasya tuṣṭāv ubhāv api
devatāgurubhaktasya kaulajñānaṃ prakāśate
33. śuddhacittasya śāntasya dharmiṇo gurusevinaḥ
atiguhyasya bhaktasya kaulajñānaṃ prakāśate
34. śrīgurau kulaśāstreṣu kaulikeṣu kulānvaye
yasya bhaktir dṛḍhā tasya kaulajñānaṃ prakāśate
35. śraddhāvinayaharṣādyaiḥ sadācārair dṛḍhavrataiḥ
gurvājñāpālakair dharmaiḥ kaulajñānaṃ prakāśate
36. anarhe kulavijñānaṃ na tiṣṭhati kadā cana
tasmāt parīkṣya vaktavyaṃ kulajñānaṃ mayoditam
37. na brūyāt kuladharmaṃ tam ayogyaṃ śivaśāsanam
ājñābhaṅgaṃ tu yaḥ kuryād devatāśāpam āpnuyāt
38. abodhya samayācāraṃ kuladharmaṃ vaded yadi
sa guruś cāpi śiṣyaś ca yoginīnāṃ bhavet paśuḥ
39. bodhayitvā guruḥ śiṣyaṃ kulajñānaṃ prakāśayet
labhetāṃ tāv ubhau sākṣād yoginīvīramelanam
40. anāyāsena saṃsārasāgaraṃ yas titīrṣati
kuladharmam imaṃ jñātvā mucyate nātra saṃśayaḥ
41. kuladharmamahāmārgagantā muktipurīṃ vrajet
acirān nātra saṃdehas tasmāt kaulaṃ samācaret
42. kulaśāstram anādṛtya paśuśāstrāṇi yo 'bhyaset
svagṛhe pāyasaṃ tyaktvā bhikṣām aṭati durmatiḥ
43. vihāya kuladharmaṃ yaḥ paśudharmaparo bhavet
karasthaṃ ratnam utsṛjya dūrasthaṃ kācam īhate
44. saṃtyajya kulamantrāṇi paśumantrāṇi yo japet
sa dhānyarāśim utsṛjya pāṃsurāśiṃ jighṛkṣati

45. kulānvayaṃ tiraskṛtya yo 'nyānvayam avekṣate
taṭākād iva tṛṣṇārto mṛgatṛṣṇāṃ pradhāvati
46. yathendrajālajā māyāḥ kṣanam eva sukhāvahāḥ
śrīkaulād anyasamayās tādṛśāḥ kulanāyike
47. kuladharmam ajānan yo mokṣam icchati durmatiḥ
pārāvāram apāraṃ saḥ pāṇibhyāṃ tartum icchati
48. yo vānyadarśanebhyaś ca bhuktiṃ muktiñ ca kāṅkṣati
svapnalabdhadhanenaiva dhanavān sa bhavet tadā
49. śuktau rajatavibhrāntir yathā jāyeta pārvati
tathānyasamayebhyaś ca bhuktir muktiś ca dṛśyate
50. sarvakarmavihīno 'pi varṇāśramavivarjitaḥ
kulaniṣṭhaḥ kuleśāni bhuktimuktyoḥ sa bhājanam
51. kulajñānavihīno 'pi kulabhaktyāśrayo bhavet
so 'pi sadgatim āpnoti kim utāsya parāyaṇaḥ
52. kuladharmo hato hanti rakṣito rakṣati priye
pūjitaḥ pūjayaty āśu tasmāt taṃ na parityajet
53. nindantu bāndhavāḥ sarve tyajantu strīsutādayaḥ
janā hasantu māṃ dṛṣṭvā rājāno daṇḍayantu vā
54. seve seve punaḥ seve tvām eva paradevate
tvaddharmaṃ naiva muñcāmi manovākkāyakarmabhiḥ
55. evam āpadgatasyāpi yasya bhaktiḥ suniścalā
sa tu saṃpūjyate devair amutra sa śivo bhavet
56. rogadāridryaduḥkhādyaiḥ pīḍito 'py aniśaṃ śive
yas tvām upāsate bhaktyā śāśvataṃ padam āpnuyāt
57. janāḥ stuvantu nindantu lakṣmīs tiṣṭhatu gacchatu
mṛtyur adya yugānte syāt kaulaṃ na parivarjayet
58. nāpi lobhān na ca krodhān na dveṣān na ca matsarāt
na kāmān na bhayād vāpi kuladharmaṃ parityajet
59. yo jantur nārcayet tvāṃ tu kuladharmasamāśritaḥ
kliśyate jātamātreṇa bhūbhāreṇātmaśatruṇā
60. pulākā iva dhānyeṣu jātyandhā iva jantuṣu
budbudā iva toyeṣu ye kaulavimukhā hi te
61. taravo 'pi hi jīvanti jīvanti mṛgapakṣiṇaḥ
sa jīvati mano yasya kuladharme vyavasthitam
62. kuladharmavihīnasya dināny āyānti yānti ca
sa lohakārabhastreva śvasann api na jīvati
63. gacchatas tiṣṭhato vāpi jāgrataḥ svapato 'pi vā
kuleśvari kulājñasya tat paśor iva jīvitam
64. vidvān api ca mūrkho 'sau dhārmiko vāpy adharmikaḥ
vratastho 'py avratastho 'sau yaḥ kaulavimukho naraḥ
65. jātās ta eva jagati jantavaḥ sādhu jīvinaḥ

kuladharmaparā devi śeṣā jaṭharagardabhāḥ
66. sa pumān ucyate sadbhiḥ kuladharmaparāyaṇaḥ
aparas tu paraṃ pṛthvyām asthikūṭas tvacāvṛtaḥ
67. caturvedī kulājñānī śvapacād adhamaḥ priye
śvapaco 'pi kulajñānī brāhmaṇād atiricyate
68. gurukāruṇyapūtas tu dīkṣānirdhūtakalmaṣaḥ
kulapūjārato devi so 'yaṃ kaulo na cetaraḥ
69. yaḥ kaulikaḥ kulajñānaṃ na paśyati na vindati
na pūjayati dhik tasya tat kākasyeva jīvitam
70. te vandyāh puṇyakarmāṇas te santas te ca yoginaḥ
yeṣaṃ bhāgyavaśād devi kulajñānaṃ prakāśate
71. te śuddhās te mahātmānaḥ kṛtārthās te narottamāḥ
yeṣām utpadyate citte kulajñānaṃ mayoditam
72. sarvakṣetrādhigamanaṃ sarvatīrthāvagāhanam
yat sarvayajñācaraṇaṃ kuladharmapraveśanam
73. praviśanti kulaṃ dharmaṃ ye vā sukṛtino narāḥ
te punar jananīgarbhaṃ na viśanti kadā cana
74. prasaṅgenāpi yaḥ kaś cit kulaṃ kulam itīrayet
kulaṃ tasya kulaṃ devi bhavati tvadanugrahāt
75. kulajñasya kuleśāni nānyadharmaiḥ prayojanam
kulājñasyāpi ca tathā nānyadharmaiḥ prayojanam
76. kuleśi kulaniṣṭhānāṃ kaulikānāṃ mahātmanām
dadāmi paramaṃ jñānam antakāle na saṃśayaḥ
77. cirāyāsālpaphaladaṃ kāṅkṣante samayaṃ janāḥ
sukhena sarvaphaladaṃ kaulaṃ ko 'pi na vetty aho
78. kulajño hi ca sarvajño vedaśāstrojjhito 'pi vā
vedaśāstrāgamajño 'pi kulājñas tv ajña eva hi
79. jānanti kulamāhātmyaṃ tvadbhaktā eva nāpare
cakorā eva jānanti nānye candrarucāṃ rucim
80. kulajñā eva tuṣyanti śrutvā kulakathāṃ priye
alpāḥ kūpā vivardhante jyotsnayā kiṃ samudravat
81. nānyadharmam avekṣante kaulikāḥ sāravedinaḥ
bhṛṅgāḥ puṣpāntaraṃ yadvan mandārāmodasevinaḥ
82. mānayanti hi sārajñāḥ kuladharmaṃ na cetare
śivaḥ śirasi dhattenduṃ saiṃhikeyo gilaty aho
83. abhijñā eva jānanti nāvijñāḥ kuladarśanam
jalamiśrapayaḥpānaṃ bakaḥ kiṃ vetti haṃsavat
84. śivaśaktimayo loko loke kaulaṃ pratiṣṭhitam
tasmāt sarvādhikaṃ kaulaṃ sarvasādhāraṇaṃ katham
85. ṣaḍdarśanāni me 'ṅgāni pādau kukṣiḥ karau śiraḥ
teṣu bhedaṃ tu yaḥ kuryān madaṅgacchedako hi saḥ

86. etāny eva kulasyāpi ṣaḍaṅgāni bhavanti hi
tasmān madātmakaṃ kaulam ahaṃ kaulātmakaḥ priye
87. darśaneṣv akhileṣv eva phaladañ caikadaivatam
bhuktimuktipradaṃ nṛṇāṃ kule 'smin daivataṃ priye
88. lokadharmaviruddhe 'pi siddhayogīśvarīmate
kulaṃ pramāṇatāṃ yāti pratyakṣaphaladaṃ yataḥ
89. pratyakṣañ ca pramāṇānāṃ sarveṣāṃ pravaraṃ priye
upalabdhibalāt tasya hatāḥ sarve kutārkikāḥ
90. parokṣaṃ ko nu jānīte kasya kiṃ vā bhaviṣyati
yad vā pratyakṣaphaladaṃ tad evottamadarśanam
91. kuladharmam imaṃ jñātvā mucyante sarvamānavāḥ
iti matvā kuleśāni mayā loke vigarhitam
92. tvatkāruṇyavihīnānāṃ kulajñānavirodhinām
paśūnām anabhijñānāṃ kuladharmo vigarhitaḥ
93. yasya janmāntare pāpakarmabandho 'dhiko bhavet
na tasya gurukāruṇyaṃ kaulajñānaṃ na jāyate
94. yathāndā naiva paśyanti sūryaṃ sarvaprakāśakam
tathā kulaṃ na jānanti tava māyāvimohitāḥ
95. śaivavaiṣṇavabauddhādidarśanāny atibhaktitaḥ
bhajante mānavā nityaṃ vṛthāyāsaphalāni vai
96. vedaśāstrāgamaproktaṃ bhogamokṣaikasādhanam
mūḍhā nindanti hā hanta matpriyaṃ tava darśanam
97. bhrāmitāś ca mayā devi paśavaḥ śāstrakoṭiṣu
kuladharmaṃ na jānanti vṛthā jñānābhimāninaḥ
98. paśuśāstrāṇi sarvāṇi mayaiva kathitāni hi
mūrtyantaraṃ tu gatvaiva mohanāya durātmanām
99. mahāpāpavaśān nṛṇāṃ teṣu vāñchābhijāyate
teṣāṃ hi sadgatir nāsti kalpakoṭiśatair api
100. preryamāṇo 'pi pāpātmā kule naiva pravartate
vāryamāṇo 'pi puṇyātmā kulam evāvalambate
101. kuladharmeṇa devatvaṃ devāḥ saṃpratipedire
muniyogīśvarādyās tu saṃsiddhiṃ paramāṃ gatāḥ
102. paśuvratādiniratāḥ sulabhā dāmbhikā bhuvi
ye kaulam eva sevante te mahānto 'tidurlabhāḥ
103. mānavā bahavaḥ santi mithyātattvārthavādinaḥ
durlabho 'yaṃ kuleśāni kulatattvaviśāradaḥ
104. yathā rogāturāḥ ke cin mānavāḥ kulanāyike
divyauṣadhaṃ na sevante mahāvyādhivināśanam
105. tadvyādhivardhanāpathyaṃ kurvanti hi kubheṣajam
tathaiva janmamaraṇakṛtaṃ sāṃsārikīṃ kriyām
106. samācaranti satataṃ tvatkāruṇyavivarjitāḥ

na bhajante kulaṃ dharmaṃ bhavabandhavimocakam
107. yathā lavaṇalaśunamarīcādīn vaṇigjanāt
padārthān mānavāḥ prītyā yācante kulanāyike
108. anarghyāny api ratnāni na yācante hi ke cana
tathaiva paśuśāstrāṇi karmāyāsaphalāni ca
109. iti pṛcchanti mūḍhā hi tava māyāvimohitāḥ
kuladharmaṃ na pṛcchanti bhuktimuktiphalapradam
110. kastūrīṃ kardamadhiyā karpūraṃ lavaṇecchayā
śarkarāṃ saikatabhrāntyā maṇiṃ kācamanīṣayā
111. yathā dṛṣṭvā na manyante karastham api pāmarāḥ
tathā kaulaṃ na jānanti tvatprasādavivarjitāḥ
112. aho mohasya māhātmyaṃ tvanmāyājanitasya ca
kiṃ tu vakṣyāmi deveśi mohayed amarān api
113. peyaṃ madyaṃ palaṃ khādyaṃ samālokyaṃ priyāmukham
ity evācaraṇaṃ jāpyaṃ pariprāpyaṃ paraṃ padam
114. gurukāruṇyalabdhavyam īdṛśaṃ kuladarśanam
tvadbhaktā eva jānanti netare bhuktimuktidam
115. gurūpadeśarahitā mahānta iti ke cana
mohayanti janān kāṃś cit svayaṃ pūrvaṃ vimohitāḥ
116. durācārāratāḥ ke cid vañcayanti hi pāmarāḥ
kathaṃbhūto bhavet svāmī sevakāḥ syus tathāvidhāḥ
117. bahavaḥ kaulikaṃ dharmaṃ mithyā jñānaviḍambakāḥ
svabuddhyā kalpayantītthaṃ pāraṃparyavivarjitāḥ
118. madyapānena manujā yadi siddhiṃ labheta cet
madyapānaratāḥ sarve siddhiṃ yānti samīhitām
119. māṃsabhakṣaṇamātreṇa yadi puṇyagatir bhavet
loke māṃsāśinaḥ sarve puṇyavanto bhavanti ca
120. strīsaṃbhogena deveśi yadi mokṣaṃ labheta cet
sarve 'pi jantavo loke muktāḥ syuḥ strīniṣevaṇāt
121. kulamārgo mahādevi na mayā ninditaḥ kva cit
ācārarahitā ye 'tra ninditās te na cetare
122. anyathā kaulike dharme hy ācāraḥ kathito mayā
vicaranty anyathā devi mūḍhāḥ paṇḍitamāninaḥ
123. kṛpānadhārāgamanād vyāghrakaṇṭhāvalambanāt
bhujaṅgadhāraṇān nūnam aśakyaṃ kulavartanam
124. vṛthāpānaṃ tu deveśi surāpānaṃ tad ucyate
tan mahāpātakaṃ jñeyaṃ vedādiṣu nirūpitam
125. anāghreyam anālokyam aspṛśyañ cāpy apeyakam
madyaṃ māṃsaṃ paśūnāṃ tu kaulikānāṃ mahat phalam
126. amedhyāni dvijātīnāṃ madyāny ekādaśaiva tu
dvādaśaṃ tu surāmadyaṃ sarveṣām adhamaṃ smṛtam

127. surā vai malam annānāṃ pāpmā ca malam ucyate
tasmād brāhmaṇarājanyau vaiśyaś ca na surāṃ pibet
128. surādarśanamātreṇa kuryāt sūryāvalokanam
tatsamāghrāṇamātreṇa prāṇāyāmatrayañ caret
129. ājānubhyāṃ bhavet snānam ānābhy upavased ahaḥ
ūrdhvaṃ nābhes trirātraṃ tu madyasya sparśane vidhiḥ
130. surāpāne kāmakṛte jvalantīṃ tāṃ vinikṣipet
mukhe tayā sa nirdagdho mṛtaḥ śuddhim avāpnuyāt
131. madyasparśādidoṣasya prāyaścittam iti smṛtam
avidhānena yo hanyād ātmārthaṃ prāṇinaṃ priye
132. nivasen narake ghore dināni paśuromabhiḥ
saṃmitāni durācāras tiryagyoniṣu jāyate
133. anumantā viśasitā nihantā krayavikrayī
saṃskartā copahartā ca khādakaś ceti ghātakāḥ
134. dhanena krayiko hanti khāditā copabhogataḥ
ghātako vadhabandhābhyām ity eṣa trividho vadhaḥ
135. māṃsasaṃdarśanaṃ kṛtvā surādarśanavac caret
tasmād avidhinā madyaṃ māṃsaṃ seveta na kva cit
136. vidhivat sevite devi tarasā tvaṃ prasīdasi
nāśayasy aparān ajñān satyam etad varānane
137. tṛṇaṃ vāpy avidhānena chedayen na kadā cana
vidhivad gāṃ dvijaṃ vāpi hatvā pāpair na lipyate
138. bahunātra kim uktena sāram ekaṃ śṛṇu priye
jīvanmuktisukhopāyaṃ kulaśāstreṣu gopitam
139. yan mumukṣoḥ phalaṃ devi kanakasyeva saurabham
kulajño 'py ūrdhvavit syāc cej janas tattvārthavit tu saḥ
140. kulaśāstrāṇi sarvāṇi mayaivoktāni pārvati
pramāṇāni na saṃdeho na hantavyāni hetubhiḥ
141. devatābhyaḥ pitṛbhyaś ca madhu vātā ṛtāyate
svādiṣṭhayā madiṣṭhayā kṣīraṃ sarpir madhūdakam
142. hiraṇyapātraṃ madhoḥ pūrṇam abadhnan puruṣaṃ paśum
sadyo dīkṣayantītyādyāḥ pramāṇaṃ śrutayaḥ priye
143. iti te kathitaṃ kiñ cit kulamāhātmyam ambike
samāsena kuleśāni kiṃ bhūyaḥ śrotum icchasi

iti śrīkulārṇave mahārahasye kulamāhātmyakathanaṃ
nāma
dvitīya ullāsaḥ

APPENDIX VI

Förkortnings- och litteraturförteckning till Hinduistisk livssyn

För samtliga referenser till Böhtlingk hänvisas till källförteckningen i första bandet av Indische Sprüche.

Abegg, E., se Garuḍa Purāṇa Sāroddhāra.
Aiyar, K. N., Thirty Minor Upanishads. Translated by K. Nārāyaṇasvāmī Aiyar, Madras 1914.
Aufrecht, Th., Cat. Bodl.: Catalogus Manuscriptorum Bibliothecae Bodleiianae. Pars octava: Codices sanscriticos, Oxford 1864.
Avadhūta Gītā, se Wadiyar, Sri Jaya.
Avalon, A., The Great Liberation (Mahānirvāṇa Tantra). Translation and Commentary by Arthur Avalon, 4th ed., Madras 1963.
— Principles of Tantra, 2 vol. [Being the] Tantra Tattva of Śriyukta Śiva Candra Vidyārṇava Bhaṭṭācārya Mahodaya. Edited, with an introduction and commentary, by Arthur Avalon, London 1914 (2nd. ed., Madras 1955).
— The Serpent Power. Being the Ṣaṭcakranirūpaṇa and Pādukapañcaka, two works on Layayoga. Translated from the Sanskrit, with introduction and commentary, by Arthur Avalon, 6th. ed., Madras 1958.
Bagchi, P. C., se Kaulajñāna-Nirṇaya.
Baudhāyana Dharmasūtra (SBE: Sacred Books of the East, Vol. 14).
Bhagavad Gītā, se Radhakrishnan, S.
Bhāgavata Purāṇa, ed. Madras 1937.
Bharati, A., The Tantric Tradition, London 1965.
Bhartṛ.: Bhartṛhari, se Böhtlingk.
— The Epigrams Attributed to Bhartṛhari, ... edited ... by D. D. Kosambi, Bombay 1948.
Brāhmadh.: Brāhmadharma, se Böhtlingk.
Brahma Purāṇa (Ānandāśrama Sanskrit Series, No. 28).
Bṛhadāraṇyaka Upaniṣad: The Bṛhadāraṇyaka Upaniṣad, with the commentary of Śaṅkarācārya. Translated by Swāmī Mādhavānanda, Advaita Āśrama 1950.
Bṛhannāradīya Purāṇa (Bibliotheca Indica, New Series, Nos., 562, 586, 600, 632, 685, 780).
Böhtlingk, O., Indische Sprüche. Sanskrit und Deutsch. Herausgegeben von Otto Böhtlingk. Zweite vermehrte und verbesserte Auflage, St. Petersburg 1870–73.
Cabaton, A., Catalogue sommaire des manuscrits sanscrits et pālis, 1er fasc. – Manuscrits sanscrits, Paris 1907 (Bibliothèque Nationale. Dép. des manuscrits).
Chakravarty, Ch., Tantras. Studies on Their Religion and Literature, Calcutta 1963.
Cultural Heritage of India, The, se Heritage.
Dattātreya, se Wadiyar, Sri Jaya.
Eidlitz, W., Kṛṣṇa-Caitanya. Sein Leben und Seine Lehre, Stockholm–Uppsala 1968 (Acta Universitatis Stockholmiensis 7).

Garuḍa Purāṇa: The Garuḍa Purāṇa. Edited and published by Manmatha Nath Dutt, Calcutta 1908.
— Garuḍapurāṇam. Edited ... by Dr. Ramshankar Bhattacharya, Varanasi 1964 (The Kashi Sanskrit Series 165).
Garuḍa Purāṇa Sāroddhāra: The Garuḍa Purāṇa (Sāroddhāra). With English translation by Ernest Wood and S. V. Subrahmanyam, Allahabad 1911 (The Sacred Books of the Hindus 9).
— Der Pretakalpa des Garuḍa-Purāṇa. Eine Darstellung des hinduistischen Totenkultes und Jenseitsglaubens. Aus dem Sanskrit übersetzt und erklärt von Emil Abegg. Zweite, unveränderte Auflage, Berlin 1956.
Gheraṇḍa Saṃhitā: The Gheraṇḍa Sanhita. A Treatise on Hatha Yoga. Translated from the original Sanskrit by Sris Chandra Vasu, Bombay 1895. – Innehåller även sanskrittexten i devanāgarī.
Glasenapp, H. v., De fem världsreligionerna, Stockholm 1965.
— Die Philosophie der Inder, Stuttgart 1958.
Gonda, J., Four studies in the language of the Veda, IV: The "original" sense and etymology of Skt. māyā, 's-Gravenhage 1959.
— Het Begrip Bhakti (Tijdschrift voor Philosophie 10: 4, 1948, s. 607 ff.).
— Notes on brahman, Utrecht 1950.
Hazra, R. C., Studies in the Upapurāṇas, Vol. I (Saura and Vaiṣṇava Upapurāṇas), Calcutta 1958.
Heritage: The Cultural Heritage of India, Vol. 4: The Religions. Editor Haridas Bhattacharyya, Calcutta 1956.
Hit.: Hitopadeśa, se Böhtlingk.
Īśvara Gītā: L'Īśvaragītā. Le Chant de Śiva. Texte extrait du Kūrma-Purāṇa. Traduit du sanskrit par P.-E. Dumont, Baltimore-Paris 1933.
Īśvarakṛṣṇa: The Sankhya Karika of Iswara Krishna. An Exposition of the System of Kapila with Original Sanskrit Texts. Translated with commentary by John Davies, 2nd. ed., Calcutta 1957. – Se även Simonsson, N.
Kane, P. V., History of Dharmaśāstra, 3 vols., Poona 1930–46 (Government Oriental Series, Class B, No. 6).
Kaulajñāna-Nirṇaya and some Minor Texts of the School of Matsyendranātha. Edited by Prabodh Chandra Bagchi, Calcutta 1934 (Calcutta Sanskrit Series, No. 3).
Kaul, N.: Kaulāvalī Nirṇaya (Tantrik Texts, Vol. 14).
Kirfel, W., Die Kosmographie der Inder, Bonn 1920 (Hildesheim 1966).
Kulacūḍāmaṇi Nigama. Edited by Arthur Avalon with an introduction by Akṣaya Kumāra Maitra, 2nd. ed., Madras 1956.
Kulārṇava Tantra (Tantrik Texts, Vol. 5).
Kumarappa, Bh., The Hindu Conception of the Deity as Culminating in Rāmānuja, London 1934.
Mahābh.: Mahābhārata, se Böhtlingk.
Mahānirvāṇa Tantra (Tantrik Texts, Vol. 13).
Mātṛkābheda Tantra. Edited by Chintamani Bhattacharya, Calcutta 1933 (Calcutta Sanskrit Series, No. 7).
Meykaṇḍa: Sivagnana Botham [Śivajñānabodha] of Meikanda Deva. Translated with notes and introduction by J. M. Nallaswami Pillai, Madras 1895.
Moeller, V., se Wörterbuch der Mythologie.
Nikhilananda, Swami, se Śaṅkara.

Oman, J. C., The Mystics, Ascetics, and Saints of India. A Study of Sadhuism, with an Account of the Yogis, Sanyasis, Bairagis, and other strange Hindu Sectarians, London 1905.
Organ, Troy W., The Self in Indian Philosophy, London–The Hague–Paris 1964.
Padoux, A., Recherches sur la symbolique et l'énergie de la parole dans certains textes tantriques, Paris 1963.
Paiṅgala U.: Paiṅgala Upaniṣaden, se Upaniṣad.
Pillai, J. M. N., se Meykaṇḍa.
Rādhākāntadeva, Śabdakalpadruma, Varanasi 1961 (The Chowkhamba Sanskrit Series, Work No. 93: 1–5).
Radhakrishnan, S., The Bhagavadgītā. With an Introductory Essay, Sanskrit Text, English Translation and Notes by S. Radhakrishnan, Sixth Impression, London 1960.
— The Principal Upaniṣads. Edited with Introduction, Text, Translation and Notes by S. Radhakrishnan, London 1953.
Rāmānuja, se Thibaut, G.
Rāmāyaṇa, ed. Gorresio, Paris 1843.
Śabdakalpadruma, se Rādhākāntadeva.
Śaṅkara, The Crest-Jewel of Wisdom and other writings of Śankarāchārya. Translations and Commentaries by Charles Johnston, Covina, California 1946.
— Minor Works of Śrī Śaṅkarācārya. Edited by H. R. Bhagavat, 2nd. ed., Poona 1952.
— Self-Knowledge (Ātmabodha). An English Translation of Śankarāchārya's Ātmabodha with Notes, Comments, and Introduction by Swami Nikhilananda, New York 1946.
— Se även Thibault, G.
Śāradātilaka Tantra (Tantrik Texts, Vol. 16).
Schmidt, R., Fakire und Fakirtum im alten und modernen Indien, Berlin 1908.
Schomerus, H. W., Der Çaiva-Siddhānta, eine Mystik Indiens. Nach den tamulischen Quellen bearbeitet und dargestellt, Leipzig 1912.
Schrader, F. O., Introduction to the Pāñcarātra and the Ahirbudhnya Saṃhitā, Adyar 1916.
Seal, B., The Positive Sciences of the Ancient Hindus, London 1915.
Simonsson, N., Indisk filosofi: Sāṅkhya. Inledning och översättning [av Īśvarakṛṣṇas Sāṅkhya Kārikā och Mātharas kommentar] av Nils Simonsson, Stockholm 1955.
Subhāṣ.: Subhāṣitārṇava, se Böhtlingk.
Sūta Saṃhitā (Ānandāśrama Sanskrit Series, No. 25: 1–3).
Tārābhaktisudhārṇava (Tantrik Texts, Vol. 21).
Thibaut, G. (translator), The Vedānta Sūtras with the Commentary of Rāmānuja (SBE: Sacred Books of the East, Vol. 48).
— The Vedānta Sūtras with the Commentary by Śaṅkara (SBE: Sacred Books of the East, Vols. 34, 38).
Upaniṣad: 108 Upanishads (Īsha & others) with various readings. Edited by Wāsudev Laxmaṇ Shāstrī Paṇśīkar, 3rd. ed., Bombay 1925. – Se även Radhakrishnan, S.
Vaikhānasa Dharma Sūtra. Introduction, Translation and Notes with Tables

of Pravaras by K. Rangachari, Madras 1930. – Sanskrittexten i: Vaikhānasadharmasūtra and Pravarakhaṇḍa. Edited by K. Rangachari, Madras 1930 (Ramanujachari Oriental Institute Publications, Vol. 2).
Vikramac.: Vikramacarita, se Böhtlingk.
Viṣṇu Purāṇa [Grundtext med översättning till hindī], 3:e uppl., Gorakhpur u. å.
— The Vishṇu Purāṇa. A System of Hindu Mythology and Tradition. Translated . . . by H. H. Wilson, London 1840.
Vogel, J. Ph., Indian Serpent Lore, London 1926.
Vṛddha-Cāṇ.: Vṛddha-Cāṇakya, se Böhtlingk.
Vṛhannāradīya Purāṇa, se Bṛhannāradīya Purāṇa.
Wadiyar, Sri Jaya, Dattātreya. The Way and the Goal, London 1957.
Wilson, H. H., se Viṣṇu Purāṇa.
Windisch, E. & Eggeling, J., Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the Library of the India Office, Part IV, London 1894.
Wood, E. & Subrahmanyam, S. V., se Garuḍa Purāṇa Sāroddhāra.
Woodroffe, J., Introduction to Tantra Śāstra, 4th. ed., Madras 1963.
— Śakti and Śākta. Essays and Addresses on the Śākta Tantraśāstra, 5th. ed., Madras 1959.
Wörterbuch der Mythologie. Herausgegeben von H. W. Haussig. I. Abteilung: Die alten Kulturvölker. 8. Lieferung: Die Mythologie der vedischen Religion und des Hinduismus von Volker Moeller, Stuttgart 1966.
Yājñavalkya Dharmaśāstra: Yājnavalkya's Gesetzbuch. Sanskrit und Deutsch. Herausgegeben von Adolf Friedrich Stenzler, Berlin-London 1849.
Zannas, E., Khajurāho. Text and Photographs by Eliky Zannas with a Historical Introduction by Jeannine Auboyer, 's-Gravenhage 1960.
Zimmer, H., Māyā. Der indische Mythos, Zürich 1952 (Gesammelte Werke, Zweiter Band).
— Myths and Symbols in Indian Art and Civilization, New York 1962 (tysk översättning: Mythen und Symbole in indischer Kunst und Kultur, Zürich 1951 [Gesammelte Werke, Erster Band]).
— Philosophies of India, 4th. ed., New York 1959.

SUMMARY

This paper is a summary of two separately published Swedish translations from a Sanskrit text, the Kulārṇava (Ocean of Kula) Tantra: 1. Hinduistisk livssyn. Jīvasthitikathana ur Kulārṇava Tantra. Kungl. Vetenskapssamhällets i Uppsala Årsbok 14/1970; 2. Till kulas lov. Kulamāhātmyakathana ur Kulārṇava-tantra. Kungl. Humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Uppsala. Årsbok 1973–1974. (Preprint.)

"Tantric" texts and "Tantricism" are known within Hinduism, Buddhism, and Jainism. For a long time the Sanskrit word *tantra* ('loom, warp; system, ritual, doctrine; text, treatise', etc.) was used in connection with post-Vedic philosophical literature and religious ritual in general, later to be almost exclusively applied to the texts of a specific ritualistic technique which seems to have originated during the first half of the first millenium of the Christian era.

Hindu Tantric texts may be roughly divided into three categories according to the cult to which they belong: that of Śiva, Viṣṇu or Śakti ('Power', personified as the spouse of Śiva). The texts of the first category are mainly called Āgamas, those of the second Saṃhitās, and those of the third Tantras, and this literature as a whole is styled either Āgama or Tantra. However, apart from other names, the designation Tantra is used within all three divisions.

As far as is known, this literature is essentially ritualistic in content, dealing with the sacred formulas (*mantra*), ritual gestures or hand postures (*mudrā*), symbolic diagrams (*yantra*), meditations (*dhyāna*), ritualistic 'touches' (*nyāsa*), and a multitude of implements and sacrificial objects belonging to cults of various gods and goddesses. Other important features are the description of initiations (*dīkṣā*), and magic rites for the attainment of certain powers and worldly gains, etc. The concept of *śakti*, 'power, force, energy', personified as the mythical wife of Śiva and Viṣṇu respectively, and thought of as the active aspect of the total Godhead, is often emphasized, being, of course, most prominent in the texts of the Śākta division, that of the worshippers of Śakti, the immanent or active aspect of Śiva.

According to several texts, another word for 'śakti' is *kula*, which properly means, among other things, 'family', and which is also used

to designate the doctrine, practices, and community of the worshippers of Śakti, or Kula; in other words, what might be called Kulism, or Kulaism. This is where the Kulārṇava Tantra belongs.

The first chapter of the Kulārṇava Tantra stands apart from the rest of the text by the fact of its being, to all intents and purposes, identical with the sixteenth chapter of the Garuḍa Purāṇa Sāroddhāra by Naunidhirāma, the Mokṣadharmanirūpaṇa, or 'Description of the law of Liberation'. The main differences between the Kulārṇava and the Sāroddhāra versions are the following: (1) As might be expected, the introductory stanza, and some stanzas at the end of each text, are entirely different; (2) apart from these, there are, in the Tantra, eighteen and a half stanzas that do not occur in the Sāroddhāra (2, 3ab, 46–54, 62–63, 65, 81, 84, 99–100, 120); (3) the divine epithets, which are of frequent occurrence in both texts, are of course different, and do not appear in the corresponding places. All other differences can be compared to those between manuscripts of the same text. In short, it is impossible to conceive of these chapters as having had an independent origin: either one must have borrowed from the other, or else they must have a common source. As such a text has yet to be discovered, the second alternative must be discarded, at least for the time being.

Unfortunately, next to nothing is known about the time of origin of either the Kulārṇava or the Sāroddhāra, nor are there any doctrinal points that might help in assigning the text to a specific category, i.e. Śaivism, Vaiṣṇavism, etc. True, the word *śiva* occurs twice (in stanzas 7 and 109), but there is no certainty as to whether this should be interpreted as a noun or as an adjective (in the second case, some manuscripts have *śivenoktaṃ*, 'proclaimed by Śiva', but many concur with the Śāroddhāra in reading *śivaṃ proktaṃ*, 'said to be auspicious'). There seems to remain, then, only the fact of the Kulārṇava being the textus ornatior as compared with the textus simplicior of the Sāroddhāra version, and from this the priority of the latter might tentatively be concluded.

Since the Kulārṇava is quoted in Tantric anthologies and digests from the 16th century, the 15th might safely be assumed as its lower limit. Where the upper limit is concerned, there are no specific data. The fact that law-books, such as those of Yājñavalkya and Manu, seem to be quoted in the second chapter is hardly relevant; the mentioning of Buddhism (2.95), and the treatment of the Six Darśanas as equally valid and complementary ways of salvation (2.85) might conceivably be of some use, but whatever could be deduced from this seems far too inconclusive. The upper limit for the Kaula Tantras as a whole has been

fixed at about 800 A.D. (C. Chakravarty, The Tantras: Studies on Their Religion and Literature, Calcutta 1963, p. 23). Since the Kulārṇava does not occur in the lists of 64 Tantras as given by the Vāmakeśvara Tantra and the Kulacūḍāmaṇi Nigama, one might conclude that it does not belong to the oldest texts of its class, and thus it can conventionally be assumed that the 11th and the 15th century are its upper and lower limits, respectively.

Before entering on a short summary of the contents of the first chapter of the Kulārṇava, I should like to point out one more interesting fact, namely the occurrence in the first chapter of the Rudra Yāmala, by all accounts an older text, of some 20 stanzas that are also found in the first chapter of the Kulārṇava, and this, with one single exception, in the same sequence. It is true that in the Yāmala, other stanzas are inserted in-between, yet it is impossible to conceive of this sequential identity as being a matter of chance.

The contents of the first chapter might be summarized as follows: the soul, because of its native ignorance, though ultimately a part of the highest God which is identical with the one eternal and unchanging Brahman, is involved in the round of transmigration, and provided with accretions, or limitations, such as a body and the like; even at the best of times mundane existence is miserable. However, once a human birth has been secured, there is the possibility of release, or liberation; this liberation, or exemption from being reborn in different shapes, is not realized by external rites, austerities or mere theoretical knowledge, it is only to be gained by devotion, or by one's realizing the divine nature of the soul; nevertheless, the religious and social duties, though intrinsically futile, have a preparatory value and must not be neglected.

As evidenced by its title, the second chapter of the Kulārṇava is concerned with 'the Greatness of Kula', and, accordingly, the superiority of the Kaula religion is stated by way of many similes. Some stanzas contain main tenets and characteristics of the Kaula form of Śāktism: it is a secret doctrine which should not be imparted to anyone who has not proved himself worthy (6); it contains the essence of the Vedas, i.e. its ideas and practices are not at variance with the primary revelation, and might somehow be regarded as a "modern" version of the latter (10); unlike that of other religions, its road to salvation is fast and easy (21); it combines *bhoga*, 'enjoyment', with *yoga*, 'spiritual exercise', in other words, rather than negating and suppressing, it regulates and controls sensuality by ritual sanctification (23 f.); it is the source not only of *mukti*, 'liberation', but also of *bhukti*, 'enjoyment' (48 ff.); the entire world structure reflects the structure of divine or ultimate reality, the binary union of Śiva and Śakti, and since by allowing for this fact Kulism is superior to all other religions, how can it be said to be "common to all"? (84); the answer to this question is given in the following stanzas—Kulism is universally valid, because it constitutes, as it were, the totality of all other teachings (85 f.); it gives visible results in this very life, not merely uncertain benefits in the hereafter (88 ff.); it has been proclaimed in the Vedas and in the Āgamas (early Saiva scriptures of the Tantra class), and it brings not only *mokṣa*, 'liberation', but *bhoga*, 'enjoyment', as well (96); the Kaula view about the enjoyment of alcohol, meat, and women having a spiritual significance must be received from and explained by a qualified teacher; there are, however, people who, being ignorant of traditional Kaula teaching, construct their own false version of Kulism, and impart this to others (113 ff.); certainly, mere drinking, eating, and copulating as such are of no religious significance whatsoever (118 ff.); in the law-books there are many enjoinments against extra-ritual drinking, etc. (126–134); but the ritual use of these things is accepted and prescribed by the Vedas (141 f.).

In conclusion, it should be pointed out that, for lack of space, many pertinent facts and discussions have been omitted from this summary. It might be added that, if possible, I intend to continue my work on the Kulārṇava Tantra, and that in this task I have secured the assistance of several Indian scholars, notably Dr. S. N. Goshal of Śāntiniketan, M. P. Pandit of Pondicherry, and Bhadraśīla and Puṇyaśīla Śarmā of Prayāga. By publishing many questions of mine in the Hindī Śākta periodical "Caṇḍī", the latter might be said to have already instituted a veritable research project on my behalf.

INNEHÅLL

